

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Terezie Kachlová

**NEJČASTĚJŠÍ PORUCHY CHOVÁNÍ Dospívajících dětí
SE ZAMĚŘENÍM NA MLÁDEŽ UMÍSTĚNOU VE
ŠKOLSKÉM ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ A
OCHRANNÉ VÝCHOVY**

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křeménková, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Nejčastější poruchy chování dospívajících dětí se zaměřením na mládež umístěnou ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucí bakalářské práce. Dále prohlašuji, že tištěná a elektronická verze bakalářské práce jsou totožné.

V Olomouci dne 11. 4. 2019

.....

Terezie Kachlová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Křeménkové, Ph.D., za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a hluboce lidský přístup.

Děkuji panu Mgr. Pavlu Tokařovi, za poskytnutí cenných rad.

Mé největší poděkování patří mému manželovi Ivovi a synovi Josefovi za podporu a umožnění studia a také rodině Pavlíkové a Kachlové.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Terezie Kachlová
Katedra:	Katedra psychologie a psychopatologie
Vedoucí práce:	Mgr. Lucie Křeménková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019
Název práce:	Nejčastější poruchy chování dospívajících dětí se zaměřením na mládež umístěnou ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy
Název v angličtině:	The most frequent juvenile children behavior disorders with special respect to the young placed at an educational institute for institutional and protective upbringing administration
Anotace práce:	Bakalářská práce je věnována jak prostředí výchovného ústavu, tak i specifikaci asociálního a delikventního chování mládeže a jejich příčinami. Teoretická část přesně určuje poruchy chování mládeže. Definuje a zamýšlí se nad příčinami poruch chování a přesně popisuje jednotlivé formy. Praktická část zahrnuje aktuální stav asociálních a sociálně-patologických jevů ve výchovných zařízeních. Konkrétně se zabývá zpracováním dvou kazuistických studií u dětí s poruchami chování umístěných ve Výchovném ústavu.
Klíčová slova:	Ústavní péče, výchovný ústav, diagnostický ústav, riziková mládež, poruchy chování, středisko výchovné péče, prevence, sociální pracovník, vychovatel, asistent pedagoga, etoped, terapie.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis is devoted to the environment of the educational institution as well as the specification of the asocial and delinquent behavior of the youth and their causes. The theoretical part precisely determines disorders of youth behavior. It defines and contemplates the causes of behavioral disorders and accurately describes individual forms. The practical part includes the current state of asocial and socio-pathological phenomena in educational institutions. Specifically, it deals with the processing of two case studies in children with behavioral disorders located in the Educational Institute.
Klíčová slova v angličtině:	Institutional care, educational institution, diagnostic institute, risky youth, behavioral disorders, center of educational care, prevention, social worker, educator, assistant teacher, etoped, therapy
Rozsah práce:	57 s. + 2 s. příloh
Jazyk práce:	český

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 VSTUP DO PROBLEMATIKY KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ. .	10
1.1 Charakteristika mladistvého s poruchou chování.....	10
1.2 Riziková mládež.....	11
2 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA.....	12
2.1 Formy ústavní výchovy.....	12
2.2 Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy.....	14
2.3 Školská zařízení pro výkon ochranné výchovy.....	15
2.4 Právní normy upravující ústavní péči.....	15
3 PORUCHY CHOVÁNÍ.....	17
3.1 Klasifikace a dělení poruch chování.....	18
3.1.1 Poruchy chování podle věkové kategorie.....	18
3.1.2 Poruchy chování podle stupně společenské závažnosti.....	19
3.2 Formy poruch chování.....	19
3.2.1 Neagresivní poruchy chování.....	20
3.2.2 Agresivní poruchy chování.....	21
3.2.3 Závislostní poruchy chování.....	24
4 PŘÍČINY PORUCH CHOVÁNÍ.....	27
4.1 Vnitřní příčiny.....	27
4.1.1 Dědičnost.....	27
4.1.2 Biologické dispozice.....	28
4.1.3 Osobnostní vlastnosti a rysy.....	29
4.2 Vnější (sociální) příčiny.....	29
4.2.1 Rodinné prostředí.....	29
4.2.2 Školní prostředí.....	30
4.2.3 Skupinové prostředí – vliv vrstevníků.....	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
5.1 Cíl výzkumu.....	34
6 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	35

6.1	Průběh sběru dat.....	35
7	VÝZKUMNÉ METODY.....	36
8	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	38
8.1	Kazuistika Dominika.....	38
8.2	Kazuistika Eduard.....	44
8.3	Závěrečné shrnutí dílčích cílů.....	47
	ZÁVĚR.....	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	51
	SEZNAM TABULEK.....	57
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58
	PŘÍLOHY.....	I

ÚVOD

„Některé děti se chovají tak, jako kdyby neměly rodiče. To proto, že někteří rodiče se chovají tak, jako by neměli děti.“

Andrej Leonid Nikolajevič¹

Význam pojmu poruchy chování je neustále aktuálním celospolečenským tématem, a to velice zásadním a závažným. Je rovněž tématem vhodným ke stálému zkoumání, a to byl i jeden z důvodů, proč jsem si je zvolila pro svou bakalářskou práci. V ní jsem se chtěla zaměřit na zkoumání a objasňování skutečností, proč poruchy chování u dětí a mladistvých jsou v přímé souvislosti s narůstající agresí a trestnou činností.

Veřejnost je dnes a denně prostřednictvím médií seznamována s touto problematikou přesahující běžné společenské, a hlavně lidské chápání. Počet poruch chování, jakož i míra jejich brutality a agresivity neúprosně narůstá.

Dnešní uspěchaná a přetechnizovaná doba na nás útočí ze všech možných stran. Chceme být nejlepší, mít krásné bydlení, dobře placené zaměstnání, výborné sociální postavení. Kde si však najít čas, abychom své potomky poučili o významech slov, jako jsou morálka, čestnost, správné zásady? Správné a čestné zásady mizí do ztracena.

Jestliže je často nemožné se v dnešní době zorientovat pro dospělou populaci, jak moc složité to tedy musí být pro mládež? Tlak ve společnosti narůstá. Dnešní mládež se s tím vyrovnává různými svébytnými způsoby.

Dnešní typ správného rodiče se snaží dle daných pravidel společnosti co nejvíce zabezpečit svou rodinu hlavně po hmotné a materiální stránce, takže duchovní a duševní stránka výchovy už jaksi upadá. Často nezbyvá čas na dítě, což je mnohdy doprovázeno totálním nezájmem o samotnou osobu mladistvého, případné výchovné působení je nezřídka nesprávné. Všechny tyto okolnosti mohou vést a často přímo vedou k poruchám chování u mladistvých, kteří si všechny tyto okolnosti, které na ně přímo působí, pochopitelně zpracovávají po svém. Začnou si vytvářet ochranné zábrany, a to způsoby, které jsou pro ně dostupné, což jsou nejčastěji právě ty způsoby, jež vidí a zažívají ve své vlastní rodině, a tímto opakují vzorce problematického chování.

Dnešní děti se nerodí horší, to jen svět okolo je tím, co situaci zhoršuje. Poruchy chování, agresivita a šikana bývají často únikovou cestou a projevem neschopnosti řešit již tak složité dennodenní situace.

¹ Citáty [online]. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://azcitaty.cz/leonid-nikolajevic-andrejev/9609/>

V dnešní době začalo stoupat procento mladistvých, kteří mají celospolečenské problémy. Tyto problémy nejsou často schopni řešit správnou a adekvátní cestou. Velkým problémem je, že mladiství si často ani neuvědomují, co je společensky žádoucí, co by dělat měli a neměli, co je a co není správné.

Mladiství, kteří přicházejí do výchovných ústavů, nejčastěji pochází z rozvrácených neúplných rodin, ze špatného a nepodnětného rodinného prostředí. Toto vše je nejčastěji ovlivněno nízkou sociokulturní úrovní rodiny a citovým nezájmem ze strany rodičů, kteří se sami ve velké míře potýkají s alkoholismem, drogami a kriminalitou.

Téma své bakalářské práce – nejčastější poruchy chování dospívající mládeže v prostředí výchovného ústavu – jsem si zvolila z důvodu svého pracovního působení ve funkcích asistenta pedagoga a posléze i vychovatele ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně. Dle mého názoru je v dnešní době téma výchovných problémů mládeže velmi aktuální, a mladistvých, kteří se potýkají se s různými poruchami chování, neustále přibývá.

Cílem mé bakalářské práce je především snaha seznámit s touto vážnou problematikou společnost obecně, ale i snaha o bližší přiblížení tématu pracovníkům ve speciálním školství, speciálním pedagogům a vychovatelům. Ti se dnes a denně při své náročné práci setkávají s mládeží, která vykazuje poruchy chování. Cílem je popsat prostředí výchovného ústavu, ve kterém je tato mládež s poruchami chování umísťována, a dále také charakterizovat jednotlivé poruchy chování.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Část teoretická obsahuje čtyři kapitoly. V nich jsou definovány základní pojmy, charakterizováno prostředí výchovného ústavu, právní legislativa, poruchy chování či příčiny jejich vzniku. Praktická část je rozdělena do dvou kapitol. První kapitola se zaměřuje na výběr respondentů, cíle výzkumného šetření a na hypotézy. Druhá kapitola obsahuje pojmosloví a případové studie – kazuistiky. Cílem praktické části je posoudit současný aktuální stav výskytu poruch chování ve výchovném ústavu a zjistit, zda se poruchy chování vyskytují častěji v nefunkčních rodinách. Zda má nižší sociální a ekonomický statut rodiny a užívání návykových látek vliv na rizikové chování mládeže.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VSTUP DO PROBLEMATIKY KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ

U dětí a mladistvých lze vyzorovat celou širokou škálu příznaků poruch chování, a je nesmírně obtížné, ba téměř nemožné, zařadit **poruchové chování** dětí do jediné kategorie. Při komplexním hodnocení osobnosti mladistvého s poruchami chování se vždy přihlíží k vývojovému aspektu. Tím se odliší poruchy chování dlouhodobé, s výrazně negativní prognózou, od poruch chování přechodných nebo reaktivních, pro které je charakteristická dynamická proměnlivost a možná vratnost (Jánský, 2004).

V neposlední řadě je vždy nutné zhodnotit několik dalších hledisek, například společenská závažnost poruchového chování, míra trvání nebo charakter poruchového chování. Dále doba, kdy se problémy poprvé objevily, zda se porucha chování projevuje jen v některém prostředí, jestli mladistvý porušuje normy agresivním nebo neagresivním způsobem a dále hodnotíme promyšlenost a přípravu činu, **sociální chování** mladistvého ve skupině, jeho organizovanost apod. (Vágnerová, 1997).

1.1 Charakteristika mladistvého s poruchou chování

Mladistvého jedince s poruchou chování vystihují a charakterizují **vážné změny v osobnosti**, zvláštnosti v citové oblasti, problematický styk s okolím a **nepřijatelné sociální chování**. U mladistvého bývá narušena socializace a společnost takového jedince pozitivně nepřijímá. Takový jedinec postrádá empatii, bývá výrazně **egoistický** a **agresivní**. Rovněž se nadměrně zaměřuje na uspokojování vlastních potřeb (Vágnerová, 1997). Často jde o jedince citově deprivovaného nebo jedince se skrytým strádáním a negativním citovým prožíváním. **Destruktivní postoje, vandalismus** a **agrese** u těchto jedinců bývají určitými formami obranného mechanismu. Sociálními znaky těchto jedinců s poruchami chování jsou jak **vnitřní**, tak **vnější prostředí**. Dalšími formami a typickými znaky narušených jedinců jsou **vážné poruchy rodinných vztahů**: rodiny neúplné, rozvrácené, příliš početné či rodiny s konfliktními vztahy s narušeným členem. Jedinec s poruchou chování má často **narušený vztah ke škole, vzdělání** i k **práci**. Pokud je jedinec členem závadové party, účastní se i její **delikventní činnosti**, která často zastupuje jiné možnosti seberealizace (Jůva a kol., 2001).

1.2 Riziková mládež

Za rizikovou mládež považujeme ty dospívající mladistvé, u kterých je následkem spolupůsobení více činitelů zvýšená pravděpodobnost **selhání v sociální** a také v **psychické oblasti**. Jedinec se vyvíjí a přeměňuje z dítěte v dospělého. Začíná se ztotožňovat se skupinou vrstevníků a hledá v ní své místo. Takoví jedinci přijímají koncept negativní identity závadové skupiny, který je pro ně přijatelnější z toho důvodu, že je lepší být někým špatným než nikým. Brání se tak odmítnutí své role rodinou, školou či společností. Toto negativní hledisko vždy souvisí s jeho pozdějším **poruchovým chováním** (Labáth a kol. 2001).

2 ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

Výchova dítěte či mladistvého je právem rodičů, dítě však od nich může být odebráno proti jejich vůli, a to jen v tom případě, že odebrání je v zájmu dítěte či mladistvého. *„Pro tyto účely existuje ústavní výchova jako výchovné opatření, které je nařízeno rozhodnutím příslušného soudu podle zákona o rodině v občansko-právním řízení zpravidla na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí“* (Zákon č. 359/1999 Sb.). **Ústavní výchova**, která byla nařízena ze sociálních důvodů, se vykonává v dětských domovech. Pokud ale jde o nařízení ústavní výchovy či uložení ochranné výchovy, zabezpečují její výkon výchovné ústavy. Ústavní výchova je opatřením, které ze zákona nemá trestní charakter, nýbrž charakter preventivní a trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje její účel (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Dle zákona č. 109/2000Sb. je účelem zařízení, která poskytují ústavní výchovu, zajistit nezletilé osobě na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči, která je v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a řádného vzdělávání dítěte.

Slovník sociální péče (Matoušek, 2003) výchovnou péči popisuje jako veškeré formy náhradní rodiny u dětí bez vlastního funkčního rodinného zázemí. **Náhradní výchovná péče** se tedy snaží zajistit, aby děti umístěné v ústavech měly kladný pocit toho, že žijí jako v rodině a nestrádaly po této stránce.

2.1 Formy ústavní výchovy

Systemové zařízení pro výkon ústavní výchovy je právně ukotveno zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně jejich zákonů.

Je nutné vždy správně rozlišit formy ústavní výchovy, aby se dítě umístilo do daného zařízení podle jeho skutečné potřeby, protože ne každé zařízení je vhodné pro všechny děti. *„Zařízení mohou být diferencována podle věku, mentální úrovně, zdravotního postižení, stupně obtížnosti výchovy, popřípadě i podle pohlaví svěřenců“* (Jedlička, 2004, s. 307).

Jedlička a kol. (2004) rozdělují ústavní výchovu na tyto druhy zařízení:

- 1) **Diagnostický ústav** – jak již z názvu vyplývá, jedná se o zařízení, kde se jedinec podrobí celkové diagnostice, a to po stránce pedagogické, psychologické i sociální. V diagnostickém ústavu se dětem a mladistvým dostane péče, která je nezbytně nutná, a to po dobu, než budou zařazeny a umístěny do zařízení, které jim bylo soudem

uloženo. Pobyt v diagnostickém ústavu trvá zpravidla osm týdnů (Matoušek, Kroftová, 2003).

- 2) **Dětský domov** – je zařízení pro děti, které nemohou vyrůstat ve své rodině, a to z důvodu, že vlastní rodinu nemají, nebo také proto, že rodina není schopna či ochotna se o tyto děti postarat (Matoušek, 2007).
- 3) **Dětský domov se školou** – dle zákona č. 109/2002 Sb. se dětský domov se školou definuje jako další zařízení, které zajišťuje péči o děti, které mají nařízenou ústavní výchovu nebo závažné poruchy chování. Dále pro děti s ochrannou výchovou, také pro nezletilé matky spolu s dětmi, které mají nařízenou ústavní výchovu nebo uloženou ochrannou výchovu. Do dětského domova se školou se děti umísťují většinou od 6 let věku, nejvýše do ukončení základní školy. Děti, u kterých přetrvávají závažné poruchy chování, jsou následně přeřazeny do výchovných ústavů pro mládež.
- 4) **Výchovný ústav pro mládež** – je výchovná, vzdělávací a sociální instituce, jejímž úkolem je péče o děti, které jsou starší než 15 let a mají závažné poruchy chování, kvůli kterým jim byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova (Procházková, 2004).

„Účelem školských zařízení pro preventivně výchovnou péči je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravotního vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte“ (Zákon č. 109/2002 Sb.). Ve všech zařízeních je nepřetržitý celoroční provoz. Do těchto ústavů mohou být děti umísťovány pouze prostřednictvím diagnostického ústavu.

V České republice jsou školská zařízení upravena v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon). Vzdělávací soustavu České republiky tvoří školy a školská zařízení podle školského zákona. Kraj, obec a dobrovolný svazek obcí, jejichž předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, dále zřizují školská zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace podle školského zákona. Ministerstva a ostatní organizační složky státu vykonávají funkci zřizovatele školy a školských zařízení jménem státu (Zákon č. 561/2004 Sb., § 8).

Školské zařízení poskytuje služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách, nebo s ním přímo souvisejí. Školské zařízení také zajišťuje ústavní a ochrannou výchovu anebo preventivně výchovnou péči (Katzová, 2009).

V následující části bude podrobněji popsána podkapitola školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, neboť je úzce spjata s mou bakalářskou prací.

Školská zařízení pro děti s nařízenou ústavní výchovou jsou oddělována od ústavů pro děti s uloženou ochrannou výchovou, avšak nemusí tomu tak být vždy. Pokud má ústav jak ústavní, tak i ochrannou výchovu, pak musí být jeho jednotlivá oddělení vždy stavebně oddělena a řádně zabezpečena. Výjimečně mohou být do ústavů umísťovány i děti mladší 15 let, a to již děti po dosažení 12 let věku (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Základní organizační jednotkou ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy je **výchovná skupina**. Školské zařízení může dále poskytovat plné zaopatření zletilé, avšak nezaopatřené osobě i po ukončení výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, která se soustavně připravuje na budoucí povolání, a to nejdéle do 26 let věku. Zařízení sjednává v tomto případě s jedincem smlouvu (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Školské zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy poskytuje osobám v nich umístěným plné a přímé zaopatření. Formou:

- stravování, ubytování a ošacení,
- učebních pomůcek a potřeb,
- peněžní úhrady nezbytně nutné na náklady vzdělávání,
- peněžní úhrady na zdravotní péči, léčiva a zdravotnické prostředky, které nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, pokud nebyla péče vyžádána zákonnými zástupci mladistvých,
- kapesného, osobních darů a dále věcné pomoci při odchodu již zletilých ze zařízení,
- úhrady nákladů spojených s dopravou do sídla školy (neplatí pro děti se závažnými poruchami chování, které z těchto důvodů nemohou plnit školní docházku v jiné škole, zřizovatel zřizuje školu s odpovídajícími vzdělávacími programy, která je součástí zařízení) (Zákon č. 109/2002 Sb.).

2.2 Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy

Ústavní výchova je nařizována soudem ze sociálních a výchovných důvodů u dětí, jejichž rodiče se o ně nechtějí, neumějí nebo nemohou postarat, z důvodu např. patologie v rodině, **nevhodného rodinného prostředí**, kriminality rodičů, **zneužívání psychotropních a návykových látek**, anebo v jiném případě, kdy rodina nemůže plnit svou funkci. Ústavní výchova se vykonává ve školských zařízeních, ale i v zařízeních jiného resortu (Slomek, 2006). V současné době se rozlišují dvě pojetí ústavní péče, a to pojem **ústavní výchova** a **ochranná výchova**. Obě jsou nařizovány soudem v občansko-právním řízení. Jsou ukládány dětem do 18 let věku, v některých případech, pokud dítě studuje, mohou být prodlouženy až do věku 19 let dítěte (Matoušek, Matoušková, 2011).

Předběžné opatření je vydáváno soudem v akutní situaci v případě, že je ohroženo zdraví dítěte, nebo se dítě ocitne zcela bez jakékoliv péče a je vážně ohrožen jeho další vývoj. Předběžné opatření trvá po dobu jednoho měsíce od jeho vykonatelnosti. Předběžné opatření může být soudem zrušeno, nebo soud nařídí ústavní výchovu (Matoušek, Matoušková, 2011).

2.3 Školská zařízení pro výkon ochranné výchovy

Ochranná výchova je ochranným opatřením. Plní funkci **preventivní a resocializační**. Může být uložena v trestním řízení mladistvým ve věku 15 až 18 let. Dále dětem, které spáchaly ve věku 12 až 15 let takový trestný čin, který by byl u právně odpovědných osob stíhán jako **výjimečný trest**. Ochranná výchova může být uložena též dětem, které jsou mladší 15 let a tyto děti spáchaly trest, který by byl u právně odpovědných osob stíhán jako trestný čin. Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních zařízeních, kde jsou děti připravovány na budoucí povolání. Soud může mladistvého umístit mimo ústavní zařízení, musí se však řádně chovat. Pokud mladistvý očekávání nesplní, soud rozhodne o pokračování ochranné výchovy (Zákon č. 109/2002 Sb.).

Hlavním cílem školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy a prioritou musí být obecná zákonitost a pravidlo pomoci, ochrany a **reedukace mladistvého**, nikoliv jen prvoplánový trest, který bývá spojený se společenským znevýhodněním. Základním úkolem těchto zařízení je zajistit **hodnotné a bezpečné podmínky**, které jsou založeny na **pozitivních emočních základech** a umožňují tak mladistvému prožívat důvěru mezi ním a dospělými (Jánský, 2004).

2.4 Právní normy upravující ústavní péči

Při práci s rizikovou mládeží jsou využívány právní normy a dokumenty, které se zabývají problematikou ústavní výchovy, poruchami chování a kriminálním chováním.

Mezi nejdůležitější normy, které se tématu týkají, můžeme zařadit následující:

- **Zákon č. 109/2002 Sb., zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.** Zákon 109/2002 Sb., upravuje činnost zařízení, ve kterých se provádí ústavní a ochranná výchova. Vymezuje práva a povinnosti zařízení vůči nezletilému dítěti a vůči právnímu zástupci dítěte. Tento zákon byl novelizován **zákonem č. 383/2005 Sb.** a **vyhláškou č. 483/2006 Sb.**, kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

- **Zákon 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Předpis č. 301/2011 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 218/2003 Sb.,** Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládá za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.
- **Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně právní ochraně dětí.** Sociálně právní ochrana dítěte představuje právo dítěte na život, zdravý vývoj, rodičovskou péči, svobodu myšlení, vzdělání, ochranu dítěte před duševním či tělesným násilím, zanedbáváním nebo týráním.
- **Zákon č. 257/2000 Sb., zákon o probační a mediační službě.** Probační a mediační služba je důležitá v rámci práce s mladistvými. Působí zde specialisté, kteří jsou vyškoleni pro práci s delikventní mládeží. Tito pracovníci usilují o rychlé řešení a vyřešení případů. Už během práce při přípravném řízení nabízí mladistvým pachatelům, rodinám nebo poškozeným spolupráci.

Ve své bakalářské práci jsem vybrala nejznámější právní normy, které se nejvíce týkají problematiky mladistvých. Dané problematiky se samozřejmě týkají i další normy či zákony.

3 PORUCHY CHOVÁNÍ

Pokud se zmíní téma porucha chování, každý člověk si vybaví něco jiného. Většina lidí si ale vždy jako první vybaví **zlobivé děti** a rodiče, kteří si s nimi nedovedou poradit. Pokud se jedinec vymyká v chování normám, které dala společnost, označujeme jej jako jedince s poruchou chování. Co je „normální“ chování a jak můžeme blíže definovat „poruchové“ chování? I v tomto případě je nezbytné nejprve vymezit, co porucha chování je a co není.

Každý autor může na tuto problematiku pohlížet z odlišného hlediska. Taktéž se liší i definice, které poruchy chování specifikují.

V současné době jsou poruchy chování u dětí definovány jako opakující se a trvalý (v trvání nejméně 6 měsíců) vzorec **asociálního, agresivního a vzdorovitého chování**, které narušuje sociální normy a očekávání přiměřená věku dítěte (např. krádeže, rvačky a krutost vůči lidem a zvířatům, opakované lži, záškoláctví, útoky z domova) (Říčan, Krejčířová a kol., 2006).

Poruchou chování tedy rozumíme **negativní odchylky** od sociální normy dané společností.

Sociální normy jsou ideje, které regulují společenské vztahy tím, že na základě sociálních hodnot předepisují určité způsoby chování společenských subjektů v různých sociálních útvarech (Petrušek, 1996).

Slovník sociální práce (Matoušek, 2003, s. 153) popisuje poruchu chování jako „*Označení užívané u dětí ve středním a vyšším školním věku a také u mládeže pro chování překračující sociální normy*“. Dále je uvedeno, že pokud se jedná o poruchu chování, bývá ohrožen nejen jedinec s poruchou chování, ale rovněž okolí. Poruchy chování se vyskytují více u chlapců a z velké části vždy souvisí s **neadekvátním výchovným prostředím**.

Train (2001, s. 187) uvádí stručnou definici poruch chování: „*Poruchy chování jsou charakterizovány opakujícím se obrazem disociálního, agresivního a vzdorovitého chování*“.

Poruchy chování se velmi často spojují s nepříznivým **psychosociálním a patologickým prostředím v rodině**, dále jsou v rodině neuspokojovány základní psychické potřeby dítěte a dítě či **mladistvý je deprivován**. Dítě či mladistvý selhává nejen v domácím prostředí, ale i ve škole (Mezinárodní statistická klasifikace nemocí. 10. revize, 2018, s. 253).

U jedinců trpících poruchou chování nejsou většinou uspokojeny základní potřeby, potřeba bezpečí, jistoty, potřeba emocionální vazby a potřeby materiální. Pokud se dětem

a mladistvým nedostává těchto potřeb především v běžném a přirozeném rodinném prostředí, snaží se uspokojit tyto potřeby v jiném prostředí a za každou cenu (Jůva, 2001).

Jedním z nejobtížnějších aspektů při diagnostice poruch chování je, jak odlišit normální agresi a „nepsychiatrické“ problémové chování od trvalejšího a pervazivního chování. Za důvod pro psychiatrickou diagnózu nelze považovat ojedinělé disociální či kriminální činy, vzdorovité chování, záškoláctví, občasné krádeže a rvačky (Mezinárodní statistická klasifikace nemocí. 10. revize, 2018). I když všechny tyto jevy jsou pro poruchy chování typické.

3.1 Klasifikace a dělení poruch chování

Lidé vyrůstající v přirozeném rodinném prostředí, mají vrozené schopnosti, aby si osvojili jednání, **hodnoty a normy** dané společností a kultury. V procesu socializace se z narozeného jedince jako „kulturně negramotného“ a čistě biologického tvora pozvolna stává kulturní bytost, tedy jedinec, který se naučil rozeznat a porozumět chování druhých. Tento jedinec se naučil dodržovat normy a **pravidla** dané společností, bez které není možné soužití s ostatními lidmi a také si osvojil hodnoty, které jsou v jeho společnosti a kultuře považovány za žádoucí a důležité (Keller, Novotný, 2008).

Jůva (2001) dále dělí poruchy chování podle **věkové kategorie**: děti ve věku 6–15 let, puberta a mladiství ve věku 15–18 let a stupně **společenské závažnosti**: disociální (neagresivní poruchy chování), asociální a antisociální poruchy chování (agresivní poruchy chování).

3.1.1 Poruchy chování podle věkové kategorie

- 1) **Děti ve věku 6–15 let** – závadovou činnost u těchto dětí označujeme jako nekriminální nebo dětskou delikvenci. Dítě se může začít chovat rizikově při vstupu do školy. Nástup do školy je pro dítě náročný psychicky i fyzicky. Některé děti se neumí podřídit autoritě učitele nebo školnímu režimu, proto se začnou chovat negativisticky, neposlušně, vzdorovitě.
- 2) **Puberta** – dítě se snaží identifikovat se svými vzory, touží napodobovat dospělé, chce někam patřit. Děti, kterým chybí sociální zázemí, uspokojují často touhu někam patřit v závadových partách. Tyto děti se většinou začnou chovat delikventně, činy jsou páchany spontánně, jsou směřovány proti majetku v osobním i společném vlastnictví.
- 3) **Mladiství ve věku 15–18 let** – závadová činnost je u těchto dětí označována jako kriminalita mladistvých. Je zde velký vliv vrstevníků, vytvářejí se skupiny, které

mohou vykazovat známky závadného chování. Mladiství, kteří se dopouštějí protispolečenského chování, jsou často sociálně i morálně nezralí. Trestné činy, které páchají, jsou stejné jako trestné činy u dospělých (Jůva, 2001).

3.1.2 Poruchy chování podle stupně společenské závažnosti

- a) **Disociální (neagresivní) porucha chování** – tato porucha chování se objevuje nejčastěji v pubertě, ale také u jedinců s lehkou mozkovou dysfunkcí. Jde sice o malý přesah z dodržování norem, ale z výchovného hlediska je důležité, nezanedbat potrestání takového chování. Většinou kladně a pozitivně působí výchovné a pedagogické postupy jako např. napomenutí či poznámka. Disociální poruchy chování vážně neohrožují společnost a daří se je u jedinců snadno **pozitivní výchovou** vyřadit (Jedlička, 2015).
- b) **Asociální (agresivní) porucha chování** – tato porucha chování je plně v rozporu se společenskou morálkou. Jedinec již porušil a porušuje společenské normy dané společnosti. Svým jednáním mladistvý škodí sobě nejvíce než druhým lidem, např. alkoholismus, drogy, šikanování, krádeže). Takovéto chování má vždy vzestupnou tendenci a nedá se odstranit běžnými pedagogickými intervencemi. Asociální porucha chování vyžaduje **speciální pedagogický přístup** ve speciálních výchovných zařízeních (Jůva, 2001).
- c) **Antisociální (agresivní) porucha chování** – tato porucha chování se projevuje veškerým protispolečenským jednáním, které svými důsledky poškozuje nejen daného jedince, ale již celou společnost, její nejvyšší hodnoty, včetně lidského života. Velmi často antisociální jednání navazuje na chování asociální. Jedinci jsou již schopni si uvědomit dopady svých činů. Do této skupiny poruch chování řadíme např. krádeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždu, vystupňovanou agresivitu a násilí, dále terorismus a organizovaný zločin a trestnou činnost spojenou s návykovými látkami. Možnost nápravy je možná pouze ve **speciálních školských zařízeních a věznicích** (Labáth a kol., 2001).

3.2 Formy poruch chování

Na základě charakteru jednotlivých poruch lze tyto rozdělit na poruchy chování neagresivní, agresivní a závislostní (Nešpor, 2011).

3.2.1 Neagresivní poruchy chování

Při této poruše chování dochází k porušení určitých specifických sociálních norem. U těchto forem poruch chování však nevzniká agrese (Vágnerová, 2008).

Mezi neagresivní poruchy chování řadíme:

- **Lhaní** – s pojmem lhaní se u dětí a mladistvých setkáváme samostatně, nebo ve spojitosti s jinými problémy. U mladších dětí nejde o lhaní v pravém slova smyslu. Tyto děti si vymýšlejí, mají svou vlastní fantazii a svůj dětský svět, kde si promítají svá tajná přání, která si plní ve své fantazii. Za takové provinění děti netrestáme. **O pravé lži** můžeme hovořit až u dětí staršího školního věku, které je již dostatečně vyspělé na to, aby dokázalo přijmout **pravidla mezilidského chování** jako závazná. Rozlišujeme také mezi **formami lhaní**, kdy dítě či mladistvý jen **zapírá** (spojitost s rodinou či školou – zapírání špatných známek, poznámky v žákovské knížce), nebo lhaní ve formě **smyšlenky**, kdy se chce ukázat ve společnosti vrstevníků, a také lhaním ve formě podvodu ve svůj prospěch, který je hodnocen jako morálně nejzávažnější přestupek. O svém jednání tedy jedinec dopředu uvažuje, plánuje ho a připravuje se na něj. Nejde tedy o náhlu a impulzivní reakci (Matějček, 1991).
- **Záškoláctví** – motivace k záškoláctví bývají různé, mezi nejzákladnější patří např. strach ze zkoušení, vzdor, školní neoblíbenost, nejistota, odpor k pedagogickým autoritám, tíseň ve společnosti druhých dětí, šikana a jiné. Záškoláctví začíná vždy jako náhlý a **impulzivní čin**, ale může se a často bývá prodloužený na řadu dní i týdnů. Při vyšetřování záškoláctví bývá pozoruhodné, jak dlouho uniká pozornosti nejen rodičů, ale i pedagogických pracovníků. V takovémto případě již hrozí **nebezpečí s přidružením dalších přestupků**, jako jsou např. lži, podvody, krádeže, toulání. Právě z těchto důvodů si záškoláctví zaslouží zvýšenou míru pozornosti. Ve vztahu k věku je závažnost záškoláctví velmi důležitá. Čím mladší dítě k záškoláctví inklinuje, tím spíše to bývá příznakem vážné **psychopatologie** (Matějček, 2011).
- **Útěky z domova** – útěky dítěte či mladistvého z domova prožívají rodiče obzvláště těžce. Útek svého dítěte hodnotí jako **projev nedůvěry** v jejich vychovatelské schopnosti či v krajním případě, jako **pohrdání** jejich péčí a láskou. Útěky rozdělujeme do dvou základních skupin: **impulzivní** nebo připravované a **plánované**. Záleží především na **pohnutkách** daného jedince, přičemž plánovaný útek bývá hodnocen jako závažnější (Pešatová, Šámalík, 2006). Při impulsivním útěku dítě či mladistvý utíká, aniž si tento čin předem promyslí či naplánuje. Důvody mohou být

různé, od strachu z trestu, někdy ze vzdoru vůči rodičům či vychovatelům. Dítě akt útěku bere jako **pomstu**. Rodiče či vychovatel se o něj budou bát a trápit se, když odejde. Impulsivní útoky jsou vždy zkratkovité a nepřipravené. Druhým typem útěku je útek dopředu naplánovaný. Takovýto typ je daleko závažnější a vyplývá z **chronických problémů** v rodině. Jedinec utíkající z domova má promyšlený přesný cíl útěku, místo, kde hledá ochranu a pochopení (Matějček, 1991).

- **Toulky** – tato porucha chování se projevuje dlouhodobějším opuštěním domova, které často navazuje na útoky a záškoláctví. Sklony k toulání mívají většinou ti jedinci, kteří nemají **dostatečné citové vazby** jak klidem, tak k místu, kde bydlí. Zázemí těchto dětí a mladistvých bývá většinou nefunkční a dítěti na něm nezáleží. Bývá zvykem, že se toulají spíše **mladiství**, čili ti, kteří jsou schopni se o sebe postarat. Toulající jedinci často **užívají drogy a alkohol**, kradou a prostituuji, aby si zajistili obživu. Zde již nastává riziko, že se mladistvým takový styl života zalíbí a pokud těmto nebude zajištěna adekvátní pomoc, budou mít problémy zařadit se do běžného života a nebudou schopni stabilního zaměstnání a nakonec se stanou bezdomovci (Vágnerová, 2005).

3.2.2 Agresivní poruchy chování

Tyto poruchy chování jsou charakteristické násilným porušováním a omezováním práv ostatních. Z tohoto hlediska, je lze považovat za nejzávažnější (Pugnerová, Kvintová, 2016).

Obecně můžeme tyto poruchy chování rozlišit do dvou základních skupin:

1. Vykazování **nadměrného agresivního chování** z hlediska intenzity a četnosti, **neschopnost empatie** vůči jinému subjektu. Častá emoční plochost a lhostejnost. Preference uspokojování vlastních potřeb. Jedinci **chybí pocit viny**, raduje se z agresivního chování.
2. Vykazování agrese spojené s impulzivitou a nezralostí autoregulace svého chování. V takovýchto případech zpravidla **chybí úmysl** k agresivnímu chování. Takovéto chování je nepředvídatelné, impulsivní a je zde **pocit viny** nad spáchanými činy. Takovéto poruchové chování bývá hodnoceno jako **méně závažné** a jsou zde větší **předpoklady možností nápravy** (Pugnerová, Kvintová, 2016).

Mezi agresivní poruchy chování řadíme:

Krádež je vážným porušením norem dané společnosti. Jde o **záměrné jednání**. V případě krádeží je však důležité zhodnotit, o jak rozumově vyspělé dítě jde, aby chápalo pojem vlastnictví a přijímalo normu chování, která rozlišuje vztahy mezi věci vlastními a cizími (Vágnerová, 1997).

Matějček (2011) uvádí, že krádeže mají několik forem:

- Děti či mladiství kradou věci v domácím prostředí a rozdávají je, nebo za odcizené peníze kupuje ostatním dětem dárky. V takových případech se jedná o **jedince nespokojené v sociálních vztazích**.
- Děti či mladiství kradou peníze v domácím prostředí a kupují si za ně věci pouze pro sebe. Tyto krádeže se objevují u **deprivovaných dětí**.
- Děti či mladiství kradou doma či v okolí v **důsledku motivace** mít něco, co mu rodiče nechtějí koupit.
- Děti či mladiství **kradou v partě** nebo pro partu.

Při řešení takovýchto přestupků proti právním normám společnosti je třeba dát jednoznačně najevo **odsouzení** takového **činu**. Nejlepší prevencí proti takovýmto nezvládnutelným touhám dětí či mladistvých je, **výchovně** na ně **působit**, aby se o věci dělili, naučit je připravovat dárky druhým a aktivně se podílet na větších společných akcích ve **prospěch jiných osob** (Matějček, 2011).

Šikana – znamená fyzické, psychické a **společenské ponižování** až týrání jedince či skupinou (Průcha, Walterová, Mareš, 1995). Šikana patří mezi **nejzávažnější formy agrese**. Projevuje se jak v dětském věku, tak i ve věku pozdějším (např. v internátě, ve vězení, v armádě). **Skupinová šikana** je častější ve středním školním věku. Ve třídě, stejně jako v jiné skupině je kladen velký důraz na konformitu. Pokud se objeví jedinec, který do dané skupiny nezapadá, tento je potom trestán v podobě šikany. V tomto věku zejména chlapci řeší své postavení ve skupině agresí, která vyplývá z **nezralosti a nedostatku zábran**, které využívají k silovým projevům a pocitu vlastní moci. V současné době – **největší problém** a doména mezi agresivními poruchami chování. Šikanování je **všudypřítomné** a může nás doprovázet **celý život** (Vágnerová, 2008).

Iniciátory šikanování, jsou **agresoři**. Bývají to jedinci: starší, fyzicky vyspělejší a jedinci **sociálně narušení** (Průcha, Walterová, Mareš, 1995).

*„Obzvláště u **nepotrestané šikany** si agresor fixuje antisociální postoje. Prohlubuje se **deficit v jeho duchovním a mravním vývoji**. Agresor se stává jakýmsi „charakterovým mrzákem“, u něhož se upevňují **antisociální postoje** a celková připravenost pro trestnou činnost“* (Pugnerová, Kvintová, 2016, s. 162).

Děti a mladiství agresori, se často stávají členy **pochybných part** a v dospělosti mají mnohem více konfliktů se zákonem než ostatní stejně staří vrstevníci. Odhaduje se, že v dospělosti se z **deseti** šikanujících chlapců **šest** dostane do střetu se zákonem (Pugnerová, Kvintová, 2016).

Oběti šikany se může stát **kdokoliv**. Klíčovým rysem je vlastní vnímání situace – **oběť** se vždy cítí **bezmocná** (Kolář, 2001). Obětí šikany může to být dítě či mladistvý, který přichází do nového prostředí a kolektivu. Většinou se však jedná o jedince, který z nějakého důvodu **vyčnívá ve fungujícím kolektivu**. Může se jednat o jedince příliš chytré či naopak v učení pomalejší, s dobrým vztahem k pedagogům nebo naopak jedince, který je nějakým způsobem handicapovaný. Častou obětí šikany se stávají jedinci, kteří pocházejí ze **sociálně oslabených rodin**, které se nevyrovnávají ostatním spolužákům hlavně v materiálním zabezpečení. Obětí se stávají také **outsideři** třídy a kolektivu. Tyto děti či mladiství jsou tiché, osamělé nebo opuštěné, nemají dobré kamarádské vztahy a nejsou schopné zaujmout ostatní (Říčan, 1995).

Šikanování mívá několik ustálených podob. Šikanu rozlišujeme: **skrytou** (projevuje se sociálním vyloučením oběti ze skupiny) a **zjevnou**, kterou dále dělíme na:

- Fyzické násilí a ponižování,
- Psychické ponižování a vydírání,
- Destruktivní aktivity zaměřené na majetek oběti (Koukolík, Drtilová, 2008).

Projevy šikany se dále dělí dle toho, zda oběť snáší šikanu pasivně nebo aktivně. Oběť šikanování, která snáší šikanu **pasivně**, do sebe nechá strkat, bít, nechá se urážet a ponižovat, aniž by se **jakkoliv bránil**. Naproti tomu snášení **aktivní** spočívá v **nedobrovolném vykonávání věcí**, které po něm vyžaduje **agresor**, může to být např. psaní domácích úkolů, nošení věcí, krádeže, odevzdávání osobních věcí apod. Důsledky těchto jednání jsou vždy velmi vážné. Šikana je pro oběť vždy **silným sociálním stresem**, který se dříve či později může projevit **psychickými i somatickými projevy**. Oběť šikany trpí úzkostmi, poruchami spánku, mají sníženou sebedůvěru a sebehodnocení. Oběť ztrácí pocit bezpečí. Je narušena jeho důvěra k vlastní rodině i širokému okolí, které ho mělo chránit (Vágnerová, 2008).

Někdy bývá těžké rozlišit, zda je jedná o šikanování, nebo či jen o přátelské popichování. Proto je vždy nutné při vyšetřování přihlížet k vlastní povaze incidentu, místu, kde se odehrál, na reakci svědků a v neposlední řadě, zda jsou účastníci incidentu „kamarádi“. Dále jak vlastní incident působil na oběť a především na faktech, zda se takovéto jednání opakuje častěji (Fieldová, 2009).

Vandalismus – označuje **svévolné poškozování** a ničení jak veřejného tak i soukromého majetku, které však **nepřinášejí** pachateli **žádné materiální obohacení**. Jedná se o násilné chování, které se vyznačuje různými motivy. U mladších dětí jde primárně o impulsivnost, která má za příčinu **vybít energii**. Děti nad svým negativním chováním hlouběji neuvažují. Ve starším věku má vandalismus více motivů – zahnání nudy, pobavení, upoutání pozornosti, potřeba pobavit se nebo provokovat své okolí. Vandalství může být také **projevem pomsty** vůči majiteli věci, kterého chce jedinec zasáhnout či ho **ponížit**. K vandalství u jedinců **dochází často pod vlivem alkoholu** nebo jiných **návykových látek** (Labáth, 2001).

Při potrestání takového poruchového chování musíme vzít v úvahu, co jedince k činu vedlo, jaký mělo motiv a zda jednal sám či ve skupině. Zda byl iniciátorem takového chování, nebo se pouze připojil (Vágnerová, 2005).

3.2.3 Závislostní poruchy chování

V současné moderní době je závislostní chování bráno jako součást životního stylu každého jedince – zvláště ovšem je viditelná u dětí a mladistvých. Mezi závislostní chování můžeme zařadit – gamblerství, drogy, cigarety, sexuální chování, anorexii, bulimii, závislost na sektách. Měřítkem a hlediskem při posuzování závislosti je **neschopnost** kontrolovat a **ovlivnit své chování**. Mezi mladistvými je **nejrozšířenější drogová závislost**, ale významné místo zaujímají i **závislosti na alkoholu a tabáku**, které tvoří předstupeň dalších závažnějších závislost (Mühlpachr, 2001).

Velice často je závislostní chování způsobeno tím, že jedinci něco **nahrazuje** – např. přejídání se je velmi často potlačována samota jedince, smutek či sebelítost. Závislost jako taková může přinášet **únik** např. při požití alkoholu či drog nemyslí dotyčný jedinec na ty věci, které ho primárně sužují. Každé užití návykové látky a závislost na ní **není řešením** daných problémů, ale **jen odkládáním** a dlouhodobě tak **více škodí, než pomáhá** (Röhr, 2015).

Mezi nejrozšířenější jsou u mladistvých v současné době látkové závislosti.

Alkoholismus – nebo též alkoholová závislost, nebo opilství, je chronické opětovně se vracející **onemocnění**, které postihuje nejen celou osobnost jedince po stránce psychické i fyzické, ale postihuje i blízké osoby, zvláště pak rodinné příslušníky. Alkoholismus patří mezi **nejzávažnější a nejrozšířenější formy závislosti**. Obecně můžeme o alkoholismu mluvit tehdy, když dosáhne závislost na alkoholu takové míry, že škodí nejen jedinci, ale i společnosti nebo oběma skupinám. **Tuto závislost je možno léčit**. Průběh závislosti

na alkoholu je různý. Odlišuje se mimo jiné i podle toho, jaký alkohol je zneužíván (Nešpor, 2001).

„V malých dávkách působí alkohol většinou povzbudivým efektem. Často však vyvolává různé depresivní stavy. Jsou známy případy, kdy se např. někdo cítí ukřivděný a chce tyto nepříjemné pocity zahnat pomocí alkoholu, přičemž většinou dochází k ještě větší sebelítosti“ (Illes, 2002, s. 9–10).

Projevy alkoholu se primárně projevují na té části mozku, která ovlivňuje naučené chování i sebeovládání. Po požití alkoholu je toto **chování** vždy **změněno**, např. ztráta zábran v jednání i v komunikaci, **zvýšená agresivita** nebo naopak depresivní stavy, kdy často dochází k nekontrolovanému střídání obojího (Illes, 2001).

První významnou zkušenost získává mladistvý s alkoholem po skončení základního vzdělávání a po nástupu na střední školu (taneční zábavy, společnost vrstevníků, závadová parta apod.). Jde o spontánní projevy, kdy už začínají působit dva velmi důležité faktory – **navození pocitu dospělosti** a vlastní finanční příjem. Zde se však již jedná o formování postoje mladistvých k alkoholu, který může vést v pozdějším věku ke zvýšenému zájmu o alkohol. **Příležitostný kontakt** mladistvého s alkoholem však nutně **nemusí znamenat závislostní jednání** (Nešpor, 2011).

„O vztahu alkoholu k násilnému chování některých jedinců nepochybují žádné studie“ (Koukolík, Drtilová, 2008, s. 228).

Drogy – v odborné terminologii jsou drogy označovány zkratkou OPL – omamné a psychotropní látky. Nožina (1997) uvádí, že pojmem „droga“ se rozumí látky a léky, obzvláště jsou-li zneužívány či užívány za účelem **změny nálady**, vědomí, tlumení nebo **povzbuzení psychických a fyzických funkcí**, případně za účelem **navození mimořádných zážitků**, jako jsou například halucinace.

Užívání drog **poškozuje zdraví a kvalitu života** nejen uživatelů drog, ale také jejich blízkých. V důsledku negativních zdravotních, sociálních, ekonomických ale i bezpečnostních dopadů, které s užíváním drog úzce souvisejí, toto chování **ohrožuje zdravý vývoj celé společnosti**. Užívání drog **představuje** velmi **závažná rizika**, jako jsou změny základních životních hodnot, oslabování vůle, rozklad základních hodnot rodin, narušení mezilidských vztahů, veřejné zdraví a bezpečnost (Kalina, 2003).

Velice častým průvodním jevem drogové závislosti u mladistvých je nejen **ztráta sociální důstojnosti ve společnosti**, ale také **závažná trestná činnost**. Finanční náročnost drogově závislých, změny osobnosti, ztráty zábran a neschopnost vlastního sebeovládání

zvyšují pravděpodobnost nezákonného jednání. **Poruchy chování jsou většinou spojené s drogovým užíváním** (Vágnerová, 2008).

4 PŘÍČINY PORUCH CHOVÁNÍ

„Příčiny vzniku poruchového chování mohou být různé. Obvykle se zde sčítá nepříznivý vliv většího počtu různých rizik, to znamená, že jde o multifaktoriální podmínění. Tyto faktory mohou být biologické i sociální a působí ve vzájemné interakci“ (Vágnerová, 2004, s. 781).

Děti a dospívající mají před sebou v současnosti nepřehledné množství cest k sebeuplatnění, zároveň jsou denně vystavováni řadě jevů, které můžeme označit za **morálně problematické**, výchovně nevhodné, **deviantní**, nebo dokonce za **sociálně patologické**. Překroucené působení a tlak společnosti na představy o tom, jak žít, na co nejvyšší výkon a spotřebu, zvýšená propagace a tolerance návykových psychotropních látek způsobujících závislosti, mediální prezentace nejrůznějších forem agresivity, intolerance a sektářství. Dále zobrazování delikvence, tolerance k měkkým drogám (alkohol, tabák) a prostituce jako daný stav přijatelných způsobů lidské existence (Jedlička a kol., 2015).

Poruchy chování mívají různé **příčiny**, které mohou být popisovány z různých hledisek a pojetí. Mají své výrazné **znaky a vlastnosti**. Ve své práci představím takové, které se nejvíce vyskytují u mladistvých s poruchami chování – příčiny vnitřní a vnější.

4.1 Vnitřní příčiny

Obecně do nich řadíme **vrozené dispozice**, osobnostní vlastnosti, temperament, **emoční stabilitu i labilitu**, celkové převažující emoční ladění sklony jedinců k extroverzi či introverzi. *„Mezi vnitřní příčiny problémového chování bychom měli určitě zařadit i úroveň volných vlastností, nakolik oplývá sebedůvěrou, do jaké míry a v čem chce být úspěšný, jako má tendenci k neurotickým projevům, je-li náchylný k onemocněním, jaký je aktuální stav jeho organismu“ (Lazarová, 1998, s. 6).*

4.1.1 Dědičnost

„Každá lidská reakce má nějaký důvod, motiv a zpravidla slouží k uspokojení některé potřeby. Totéž platí i pro asociální chování“ (Vágnerová, 2004, s. 786).

Nakonečný (2003) popisuje genetický potenciál, jako **možnosti** nebo **zkušenosti**, které **využijeme** či **nevyužijeme** na základě interakce genetického potenciálu a životních podmínek – je to například výchova dítěte v rodině, která může určité dané vrozené dispozice rozvíjet, nebo také potlačovat. Vliv dědičnosti tedy omezuje pouze na rané dětství a je dáno, že je-li genetická výbava dítěte v pořádku a v určené normě, stávají se rozhodujícími

utvářejícími činiteli psychiky vliv prostředí v tomto případě způsob rodinné výchovy, neboť rané dětství je těmto vlivům nepřístupnější. S přibývajícemi zkušenostmi a také s přibývajícím věkem vlivu dědičnosti ubývá. **Proto platí, že vrozené vlastnosti nervové soustavy vytvářejí určité hranice, které nelze překročit ani sebelepší výchovou.** Nakonečný (2003, s. 81) dále uvádí, že „*na základě rozsáhlých výzkumů se soudí, že významný vliv dědičnosti se projevuje v oblasti inteligence, temperamentu (vzrušivosti), agresivity, odolnosti vůči stresu, sklonu k depresím, plachosti, jazykových schopností a představitosti.*“

Vágnerová (2004, s. 780) popisuje dědičnost jako příčinu vzniku chování u dětí a mladistvých následovně:

Genetické vlohy a náchylnost k problémovému chování u dětí a mladistvých se obvykle začne projevovat již v raném dětství, „*hlavně v temperamentu, rizikové jsou takové rysy jako zvýšená dráždivost a impulzivita, lhostejnost k pozitivním sociálním odezvám, sklon vyhledávat vzrušující zážitky a ignorování platných hesel chování*“ (Vágnerová, 2004, s. 788).

V takovýchto případech se **výchovné potíže začínají projevovat již v raném věku dítěte** a bývají často **výchovně málo ovlivnitelné**. Společným znakem těchto poruch je negativní postoj k daným sociálním normám a upřednostňování vlastních pravidel chování, které se zaměřují jen a pouze na **uspokojení vlastních potřeb**. **V dospělosti** se u těchto jedinců objeví **vážná porucha osobnosti**. V takovýchto případech je zaznamenáno, že se disponovaný rodič sám chová problematicky a vychovává své dítě nevhodným způsobem a je pro něj nežádoucím modelem ve výchově (Koukolík, Drtilová, 2008).

Výchova v rodině, kde dítě trpí poruchami chování, mívá až **extrémní ráz**. Společným znakem je ze strany rodiny **odmítání dítěte** a **lhostejnost** k němu, dalším znakem pak bývá **nadměrná a tvrdá disciplína**, která je po jedinci vyžadována. **Tělesné a psychické tresty** se v anamnézách takovýchto jedinců vyskytují velmi často (Jedlička a kol., 2015).

4.1.2 Biologické dispozice

Za biologické dispozice k projevům poruch chování jsou považovány zejména **organická postižení centrální nervové soustavy** daného jedince. Změny v mozku se projevují „*emoční labilitou, impulzivitou a nižší schopností sebeovládání*“ (Vágnerová, 2004, s. 782). Všechny tyto dané faktory zvyšují **riziko rozvoje nepřiměřeného chování** (Vágnerová, 2004).

Rizikovým faktorem, který bývá udáván při diagnostikování poruch chování je např. také **psychopatie** – „*trvalá vrozená dispozice, díky které se jedinec svou povahou odchyluje od normy*“ (Matoušek, Kroftová, 1998, s. 30).

To, že je centrální nervová soustava zatížena nějakým organickým postižením, se vždy projeví emoční labilitou, zvýšenou impulzivitou a nízkou schopností sebeovládání. Z daného problému tedy vyplývá, že u jedinců, kteří disponují těmito rysy, lze snadněji vyvolat **neadekvátní reakce**, čímž často bývají **výbuchy agresivity**. K těmto stavům dochází v důsledku **snížené míry sebeovládání**, než neschopností rozeznat nevhodnost svého jednání. Biologické dispozice lze zařadit jako jeden z faktorů vedoucích k nežádoucím poruchám chování (Vágnerová, 2008).

4.1.3 Osobnostní vlastnosti a rysy

Jako závažný činitel vzniku odchylek od správného chování může představovat **lidský temperament**. Zvýšená impulzivita a silná emoční vzrušivost, která vede k afektivním výbuchům nekontrolovaného chování, může jedince předurčit ke zkratkovitému a poruchovému chování. Jedinci s takovými rysy mívají nízkou frustrační toleranci a chybí jim **dostatečná sebekontrola a sebeovládání** (Jedlička a kol., 2015).

S osobnostním vývojem, který později vede k poruchám chování, souvisí i charakter uspokojování základních psychických potřeb. Mezi ně může patřit negativní hodnocení jedince rodinou či společností. Takovýto jedinec poté hledá **náhradní uspokojení** v jiných oblastech, kde se mu této potřeby dostane, například v partě. Mnohé poruchy chování vycházejících z osobnostních vlastností jedince mohou sloužit jako **obrana vlastní identity**, která slouží jako únik z nastalé frustrující situace nebo naopak k násilnému prosazování vlastních hodnot (Koukolík, Drtilová, 2008).

4.2 Vnější (sociální) příčiny

Mezi důležité faktory, které rozvíjejí, či posilují dispozice k vývoji určitých poruch chování, můžeme zařadit **sociální vlivy**, především prostředí rodinné, školní a vrstevnické (Nakonečný, 2003).

Prostředí, do kterého se rodíme, ve kterém žijeme a vyrůstáme, v nás vždy zanechává velmi zřetelný otisk a poznamenává nás a ovlivňuje (Kraus, 2008).

„*Člověk je společenská bytost, která podléhá vlivům sociálního a kulturního prostředí. Touží po pocitu existenční jistoty, kompetence a opory*“ (Nakonečný, 1997, s. 65).

4.2.1 Rodinné prostředí

V rámci rodiny se **utvářejí** základní charakteristiky našeho duševního života, kdy prvotní a základní funkce spočívá v tom, že od počátku ovlivňuje **duševní a citové vazby**, které mají dlouhodobé trvání a zapisují se do **psychického a duševního života dítěte**. Další důležitou funkcí rodiny jako socializačního činitele spočívá v tom, že v jejím kruhu získává jedinec **základní znalosti hodnot**, kterými se připravuje na společenský život (Jedlička, Klíma a kol. 2004).

Chování rodičů k dětem je někdy **vřelé a chápající**, což se u nich projevuje různými **kladnými pocity lidskosti a blízkosti**. V takovém pozitivním rodinném prostředí mají děti dojem, že se rodičům mohou důvěrně svěřit, děti mají radost ze vzájemné interakce s rodiči a sourozenci a rády se podílejí na společné rodinné činnosti. Obě strany jsou ochotné vzájemně si naslouchat, vysvětlit a sdílet své pocity i pohled druhé strany na nějaký problém (Koukolík, Drtilová, 2008, s. 190).

Nízká kvalita vzájemného vztahu mezi rodiči a dětmi může mít **negativní podíl** na tom, že jedinec bude mít v pozdějším věku **problémy** nejen se **společenskými normami**, ale i se **zákonem**. Takové rodinné prostředí, z něhož pocházejí děti a mladiství, které mají problémy se zákonem „*bývá chladné, rodiče neprojevují zájem o své děti, rodiče jsou ve vztahu k dítěti pasivní, nebo ho mohou odmítat*“ (Matoušek, Kroftová, 1998, s. 43).

Nevhodné chování rodičů k dětem často směřuje k **nesouhlasu** s dětmi a **neakceptaci**, či **netoleranci jejich potíží** (popř. poruch). Rodiče děti trestají a nutí je k ponižující poslušnosti a přizpůsobení za každou cenu. Zvykem bývá nadávání, křik a výhrůžky. V takových rodinách je často přítomné **fyzické i psychické týrání** jako bití, ponižování a manipulativní kontrola. Dalším negativním rodičovským stylem výchovy bývá **nadměrná kontrola** až sledování dětí a mladistvých. Rodiče sbírají informace o všech činnostech svého dítěte až do posledních detailů a pokusy o **nadvládu nad dítětem** a úspěch v ní (Koukolík, Drtilová, 2008, s. 190).

Vliv na negativní chování dětí a mladistvých může vést kromě citového postoje jejich rodičů i **špatná socioekonomická situace**. Ekonomická nouze bývá vždy doprovázena negativním prožitkem nespokojenosti. Tyto situace mohou vyústit v **konflikty** a bývají **doprovázeny agresivitou**. Jestliže jsou rodiče příliš zaujati svými socioekonomickými a osobními problémy natolik, že již nejsou schopni se postarat o uspokojení psychických potřeb svého potomka, může se tento uchýlit k **delikventnímu chování**, aby si uspokojil svou **potřebu sociální sounáležitosti** (Macek, Smékal, 2002).

4.2.2 Školní prostředí

Termín školní prostředí může být a je chápáno v obecném a širokém rozsahu. Zahrnuje **uspořádání různých hledisek**, znaků a vlastností od sociálně-psychologických, architektonických, hygienických, po akustické nebo ergonomické, apod. (Mareš, Křivohlavý, 1995).

Výchova ve škole je velmi důležitá a je na ni kladen velký důraz především u dětí v mladším školním věku. Systémy a normy sociálních kontrol a hodnotové orientace bývají zahájeny již v předškolním věku dětí, takže dítě, které nastupuje do školy, již umí rozeznat, co smí a je dovoleno, a co nesmí a je tedy zakázáno. Ale dítě v tomto věku je prozatím velmi nestabilní a bývá **závislé na dané situaci** a na okamžitých potřebách a na postojích dospělých autorit. Správná a kvalitní výchova tedy může být úspěšná pouze tam, kde je přítomný **kvalitní a odborný kolektiv učitelů i vychovatelů**. Také školní prostředí a školní klima má být místem, kde panuje **klid, porozumění a celková pohoda** (Langmeier, Krejčířová, 1998).

S nástupem do školy získává dítě či mladistvý zcela novou roli, a to roli žáka či studenta. Postupně vstupuje do **speciálních sociálních vazeb** se svými spolužáky, vrstevníky a pedagogickými pracovníky. Školní třída představuje významnou část vnějšího sociálního prostředí. Školní prostředí **rozšiřuje sociální život** jedince o společenský život a umožňuje mu, zaujmout **odpovídající postavení ve společnosti** (Řezáč, 1998).

Školní prostředí bývá spojeno s řadou různých **situací a pocitů**. Právě ve škole dochází k navazování sociálně podnětných vztahů s vrstevníky a pedagogy. Tyto situace mohou být, **kladné a příjemné**, ale na druhou stranu může prostředí školy vyvolat u jedinců **sklony k projevům poruch chování**, a to zejména tehdy, byli-li žáci **ponižováni**, byla ohrožena jejich **důstojnost a sebeúcta**, nebo byli-li šikanováni a jak v roli agresora, tak v roli oběti (Havlík, Kořa, 2011).

4.2.3 Skupinové prostředí – vliv vrstevníků

*„Vrstevnické vztahy se utvářejí od raného dětství, ale zásadní význam nabývají v období **puberty a adolescence**. V těchto životních etapách se u mladých lidí výrazně projevuje snaha dosáhnout v primární skupině vyšší míry samostatnosti“* (Jedlička a kol., 2015, s. 40).

Je nutné zmínit, že vliv party nebude tak významný, pokud rodina bude jedinci poskytovat pozitivní a adekvátní zázemí. (Vágnerová, 2008).

Pro **rizikovou mládež**, která vyrůstá v nefunkční rodině, je vrstevnická skupina mnohem důležitější, než pro jedince, kteří vyrůstají v rodinách, jež svým dětem poskytují

adekvátní míru podpory, lásky a empatie. Ale zároveň jedinci určují přiměřené meze dovoleného chování. Stává se však, že i u mladistvých, kteří jsou vychováni v rodině správně fungující, může představovat daná vrstevnická skupina více či méně stresující faktor, aby obstáli v očích ostatních vrstevníků jako někdo, kdo je v „pořádku“ a kdo plně respektuje hodnoty dané skupinou. U mladistvých, kteří jsou **zklamáni z nízké podpory své rodiny**, bývá více než pravděpodobné, že jejich **potřeba kladného přijetí** danou vrstevnickou skupinou bude, **více silnější**, než u mladistvých s dobrým rodinným zázemím (Matoušek, Kroftová, 2003).

Parta dodává mladistvému takovou míru **sebevědomí**, kterou jedinec postrádá, a právě proto se mladiství odhodlávají k nejrůznějším protispolečenským aktivitám právě v partě. Vlivem činnosti party se různé **nežádoucí projevy zesilují** a vedou tak k nežádoucímu chování. V partě vždy panuje hierarchie, mívá svého „šéfa“ nebo „bosse“, kterého všichni ostatní poslouchají daleko více než kohokoliv jiného (Matějček, Dytrych, 1997).

Na opačné straně však může vyvstat situace, kdy si mladistvý neumí nebo nedokáže najít své místo ve skupině svých vrstevníků a dostává se tudíž do role člena skupiny, který je odmítaný. Takovéto postavení může zapříčinit vznik **delikventního chování**. Často také vede k **sociální izolovanosti** a z toho plynoucí **poruše osobnosti** (Labáth a kol., 2001).

„Protože svět dnešní mládeže je stále silně světem sociálních zrcadel, znamená to, že mnozí jedinci jsou ochotni raději stát se členy skupiny třetího či čtvrtého řádu, než aby zůstali osamoceni. Socializačním důsledkem je, že namísto klasických vrstevnických part, je možné se setkat s téměř kmenovým uspořádáním a novými nečekanými vztahy ve skupinách mladistvých“ (Jedlička a kol., 2015, s. 42–43).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Rizikové chování mládeže je v dnešní době důležitým tématem současné společnosti. S agresivitou, násilím a šikanou se setkáváme dnes a denně. Negativní a poruchové chování se neobjevuje jen u mladistvých z **patologických rodin**, ale není výjimkou i u jedinců z **funkčních rodin**. Převažuje většinový názor ve společnosti, že rizikové chování u mladistvých je způsobeno primárně **nezájmem ze strany rodiny**, případně **nevhodným sociálním prostředím**. Mladiství, kteří jsou umístováni do výchovných ústavů, většinou pocházejí z **nefunkčních rodin**, kde se s patologickým chováním mohou denně setkávat.

V průběhu svého povolání ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně na postu asistentky pedagoga a poté skupinového vychovatele, jsem měla možnost, denně se setkávat s problémovým chováním u mladistvých. Tato zkušenost tak vedla k rozhodnutí, více prozkoumat příčiny vzniku poruch chování, které vedly tyto mladistvé k umístění do Výchovného ústavu.

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem šetření je **analýza poruch chování u mladistvých/chlapců umístěných ve výchovném ústavu**. Sekundárně by výstupy práce mohly poskytnout i zpětnou vazbu, jak kvalitně a do jaké hloubky bývají pedagogické dokumentace zpracovávány a jakou mají výslednou hodnotu pro pracovníky školských zařízení, kteří zajišťují mladistvým klientům výchovných zařízení potřebnou a odbornou péči.

Z výše uvedeného hlavního cíle vyplývají následující **dílčí cíle**:

- Analýza rodinné situace u mladistvých s poruchou chování umístěných v ústavní péči.
- Analýza konkrétních projevů dané poruchy chování, případně přidružených poruch.
- Analýza vlivu omamných a psychotropních látek na poruchové chování mladistvých umístěných v ústavní péči.

6 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výzkumný soubor je tvořen dvěma chlapci umístěnými do Výchovného ústavu v Novém Jičíně². Jedná se o mladistvé s poruchami chování, kteří byli vybráni v rámci záměrného výběru pro detailní zpracování klinické kazuistiky. Konkrétně se jedná o tyto poruchy chování: Těžká nesocializovaná porucha chování spojená s poruchou chování a emocí, subdeprivační projevy, látkové závislosti, násilná trestná činnost, toulky, šikana, vandalismus, záškoláctví, útěky z domova, sexuálně motivované trestné činy.

Tabulka č. 1 Demografické údaje mladistvých

	Věk	Poruchy chování	Délka umístění ve Výchovném ústavu
Dominik	17	Látkové závislosti, násilná trestná činnost, toulky, šikana, vandalismus, útěky z domova	2 roky
Eduard	16	Těžká nesocializovaná porucha chování spojená s poruchou chování a emocí, subdeprivační projevy, látkové závislosti, záškoláctví, sexuálně motivované trestné činy, útěky z domova	1 rok

Zdroj: vlastní zpracování

6.1 Průběh sběru dat

Samotný sběr dat probíhal v období od září 2018 do ledna 2019. Výzkumné šetření probíhalo bez osobního kontaktu s klienty, jednalo se tedy o formu detailního studia a následné obsahové analýzy spisové dokumentace příslušných mladistvých. Uvedená dokumentace poskytuje ke každému klientovi značné množství informací. Především se jedná o anamnestické údaje (např. osobní, rodinná, nebo školní anamnéza) a dále pak i o informace z veškerých realizovaných vyšetření a případně i závěrů z nich plynoucích³. Jednotlivé osobní spisy klientů bylo možné prostudovat vždy až po souhlasu vedoucího vychovatele ústavní výchovy a sociálního pracovníka⁴, který spisy vydal, a umožnil jejich v místnosti k tomu určené.

² Souhlas s uvedením názvu výchovného ústavu je uveden v příloze č. 1.

³ Osobní šetření s klienty nebylo možné realizovat, nicméně znalost konkrétních případů neleží pouze na výše uvedené spisové dokumentaci, ale rovněž i v přímé práci s danými mladistvými.

⁴ Souhlas je uveden v příloze č. 2.

7 VÝZKUMNÉ METODY

Zastřešující metodou výzkumného šetření byla **případová studie** dvou chlapců umístěných ve Výchovném ústavě. **Kazuistika** nebo též případová studie patří mezi **výzkumné metody** a zabývá se **popisem jednotlivých případů**, např. vznikem, průběhem a vyléčením choroby apod. Stejně jako jedince se může kazuistika týkat i skupiny lidí či instituce. Slouží jako pomoc a srovnání pro podobné případy (Hartl, Hartlová, 2004).

Případová studie, patří mezi metody často využívané v klinické psychologii. Jedná se o způsob **práce s jednotlivým případem**, kdy si přehledně a podle předem daného schématu, **uspořádáme** všechna **fakta**, která jsou nám o daném případě známá, a poté tyto následně **analyzujeme**. Díky kazuistické metodě lze **postihnout** i další **širší souvislosti**, které nejsou na první pohled patrné. A tím nám umožní, abychom pochopili celý případ do hloubky. Následovně je pak zvolen nejlepší adekvátní přístup k řešení celého případu (Opatřilová, 2008).

V kontextu následujících případových studií budou zdrojem základních informací především **zprávy o rodičích klienta**, o jeho **bydlišti**, **školní docházce** a o případných dalších **anamnestických informacích**. Tato část šetření se nazývá faktografická a pro účely práce pedagogických pracovníků školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy se označuje jako informativní. Každé školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy je povinné dokumentaci o svých klientech vést.

Osobní složka klienta ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně vždy **obsahuje tyto údaje**:

- Rozhodnutí soudu o nařízení ústavní výchovy nebo uložení ochranné výchovy,
- Závěrečné zprávy z předešlých umístění, včetně zprávy z diagnostického ústavu,
- Školní dokumentaci, vysvědčení,
- Zdravotní dokumentaci,
- Evidenci o déletrvajícím pobytu mimo výchovný ústav – útěky,
- Zprávy policie ČR,
- Program rozvoje osobnosti.

Pro splnění cílů mého šetření jsem vycházela především z rozhodnutí soudu o ústavní nebo ochranné výchově, ze zdravotnické dokumentace a závěrečných zpráv z diagnostických ústavů a ostatních školských zařízení, která předcházela umístění klienta ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně. Zaměřila jsem se primárně na osobní a rodinnou anamnézu. Tyto anamnézy nejlépe doloží původ výchovných potíží klienta, jež následně vedly ke vzniku

poruch chování a následnému nařízení ústavní výchovy. Veškeré osobní složky klientů ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně jsou uloženy v kanceláři sociálních pracovníků. Tito složky spravují a nesou za ně zodpovědnost. Osobní složky jsou uchovávány v písemné podobě a jsou denně dle nutnosti aktualizovány. Pedagogičtí pracovníci i ostatní pracovníci školského zařízení, kteří jsou na výchově klientů zainteresováni, si mohou tyto dokumenty kdykoliv na žádost vypůjčit.

8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výsledek výzkumného šetření bude mít podobu dvou kazuistik chlapců s poruchami chování, které dle mého názoru vhodně ilustrují problematiku sledovanou v rámci celé této bakalářské práce. Struktura kazuistik bude spočívat v primárním základním představení hlavního tématu/problému, se kterým/i se nezletilý potýká a následně budou představeny jednotlivé oblasti anamnézy.⁵

8.1 Kazuistika Dominika

Základní představení hlavního problému/ů:

U Dominika se objevují závažné rodinné problémy, látkové závislosti, násilná trestná činnost, toulky, výchovné problémy, šikana, vandalismus. Dále u něj byla diagnostikována lehká mentální retardace a ADHD. Chlapec navíc pochází z nepodnětného socio-kulturního prostředí, přičemž se jedná o velmi citově deprivovaného chlapce, o kterého matka nikdy příliš nepečovala. Je proto patrné (a je to i logické), že chlapci schází zázemí, domov jako takový, kde by našel lásku jistotu a oporu.

Dominikovi je v současnosti 17 let a narodil se mladé matce z prvního těhotenství. Porod se uskutečnil v 9. měsíci bez komplikací.

Dominikův biologický otec Štefan s Dominikem nežije a ani s ním neudrhuje jakýkoliv kontakt. Dominik jej tak vůbec nepoznal, protože otec od Dominika i jeho matky odešel krátce po jeho narození. Nyní žije se svou novou rodinou na Slovensku a má další dceru.

Dominikova matka Kateřina je nižšího intelektu a nikdy nebyla schopna dostatečně a řádně zabezpečit výchovu Dominika. Matka často střídala zaměstnání a v současné době pracuje jako prodavačka potravinářského zboží. Matčina péče o Dominika byla vždy primárně zaměřena na zabezpečení jeho biologických potřeb. Proto citový vztah s matkou byl a stále je velmi problematický a negativní vlivy obou jsou vzájemné. Matka Dominikovi v dostatečné míře nezajišťovala a stále nezajišťuje vnější oporu, pocit jistoty a bezpečí. Vztahy mezi nimi jsou hodně konfliktní. Dominika ani jeho matku svým průběhem příliš neuspokojuje. Tento problémový vztah ke své matce Dominik vyjádřil formou rapového textu. Jde o jeho silné citové vyznání vůči matce. *„Jsi zkurvená děvka, necháš si všechno libit. Zastraná štetka, mě můžeš prdel políbit. Říkáš si o sobě, že jsi moje Matka. Je to lež, šit, jsi možná tak šlapka.*

⁵ Jména mladistvých a všech zúčastněných byla v rámci ochrany osobních údajů změněna. Zároveň byly změněny i některé okolnosti, které by mohly vést k rozpoznání klientů.

Když mi bylo míň let jebala jsi za peníze. Vím že byla doma krize, sotva fungovala televize. Jsi spíčená zmije, každý tě vidí hned s Tebe blije. Přišla jsi domů na sračky, to jsme si nedal. Sotva jsem usnul už tě někdo mrdal. Řvala jsi jak nadržaná čupka slyšeli to všichni. Vletěl jsem do pokoje řekl jsem ti děvko stichni. Chci spát, tebe už nemám rád. Jsem pro tebe už možná tak jenom kamarád. Bylo ti jedno že se táta oběsil. Hlavně že ti někdo čurákem hubu zadusil. Myslíš si o sobě že jsi něco. Uzený plecko ty jedna děvko.!!! Hned tě někdo láká. Za rohem ti do huby cáká.“

Také později, v době chlapcova pobytu ve Výchovném ústavu, se matka o chlapce nestarala a nestará. Často střídala místa bydliště. Adresu pobytu nesdělovala ani chlapci. Tyto incidenty často negativně ovlivňovaly jeho nálady.

Velkým zásahem do chlapcova psychického života byla sebevražda druhého manžela matky, kterého měl Dominik velmi rád a uznával jej jako autoritu a jako svého otce. Dle spisové dokumentace vyplývá, že otčím Petr byl tím, kterého Dominik opravdu miloval a zažíval s ním pravé rodinné zázemí a otcovskou lásku jako takovou. Otčím se ale vlastní vinou dostal do dluhů a sebevraždou tak vyřešil své osobní problémy. Bohužel to byl právě Dominik, který otčíma doma našel oběšeného. Dominikovi činí potíže se individuálně otevřít a osobně mluvit o problémech, které se ho dotýkají. Raději se uchyluje k psaním rapových textů, ve kterých dává najevo své vnitřní pocity. Tento text věnoval svému otčímovi a je jeho vyznáním vůči němu. „*Chci tě poprosit, no tak vrat' se ke mě zpátky. Strašně mi chybí, jak jsi mi četl v dětství pohádky. Seděl jsi vedle mě na posteli a hladil mi vlasy. Pořád si na to pamatuji, a chci vrátit ty časy. Jak jsme spolu byli, každou sekundu a každou chvíli. Všude jsme spolu jezdili, a taky kolik jsme toho prožili. Nedá se to popsat, je to nenahraditelná doba, bez tebe tikám jako načasovaná bomba. Ale nechápu proč, se to stalo zrovna Tobě, za chvíli to skončí, budu vedle tebe v hrobě. Seru na všechno, aspoň bude po mě, všude je prázdné, jako když ty nejsi v Domě. Už to nedávám, asi protože tu nejsi Ty, už nevím ani jak, vyjádřit svoje pocity. Bylo to složitý, a taky vím, jak to skončí, bude to jistý, Jako tvůj stín co se tiše loučí. Už ničemu nevěřím, jestli je světlo a tma, jako Tebe a Mě, bude ovládat temnota. Není to lehký, je to jako jehla v kupce sena, taky vím Tati, že na Tebe prostě nikdo nemá. Já jsem ta duše, co jenom tvůj stín hledá. Je to ztráta času, nikde nejsi, to se nedá.“*

S nynějším otčímem Rudolfem, který pracuje jako pomocný kuchař a barman, má chlapec velmi negativní a chladný vztah. Nevychází s ním, a pokud o něm mluví, tak jen jako o druhu své matky. Další osobní autorské Dominikovo „dílo“, naznačuje jeho silný negativní vztah s nynějším otčímem. „*Není to fake je to jako Magická Iluze, nikdy nevíš, kdo tě dostane a kdo ti pomůže. Už se nechytáš už nejsi v Obraze, dávej bacha ať nespadneš*

na Zem. Lidi se ti smějou že jsi jak Blázen. Napustím ti vanu přece krvavá Lázeň. Trochu pokušení to není vůbec dobrý. Já jsem pán zla tak si na to kurva zvykni. Zavři hubu tak už na chvíli stichni. Řveš na mě jako kdyby si byl Kápo. Ještě jeden krok hlava, brada, zem, K.O.“

Dominik bydlí se svou rodinou v malém rodinném domě na vesnici. V této okrajové části bydlí další sociálně slabé rodiny. Matka s otčímem Dominikovi nikdy nevytvořili rodinné prostředí jako podnětné a motivující. Mezi matkou a otčímem často docházelo k hádkám a fyzickému napadání. Tato výchova se tedy negativně odrazila i v Dominikově chování a sebehodnocení. V otázce výchovy Dominika jsou matka i otčím značně nejednotní.

Matka je vůči Dominikovi velmi citově chladná, nepodporuje jej a neprojevuje mu řádnou mateřskou lásku a oporu. Na negativním vztahu matky a Dominika mělo a stále má velký vliv odmítání chlapce okolím. Matka nebyla a stále není schopna regulovat jeho chování pozitivním způsobem. Důležitou roli ve výchově Dominika, hraje velkou roli rovněž matčina nespokojenost v jejím osobním životě.

Otčím Rudolf je vůči Dominikovi často hrubý, vulgární. Pokud byl Dominik mladší a tělesně nevyzrálý, používal otčím těžké tělesné tresty. Když Dominik dospěl, začal otčímovi jeho kruté chování oplácet a tělesně jej napadal.

Dominik má dvě mladší polorodé sestry. Ludmila je Dominikovou polorodou sestrou chlapcova biologického otce Štefana, a žije s ním na Slovensku. S Dominikem se nestýkají. Veronika je Dominikova polorodá sestra ze strany matky. Matka, Veronika a otčím spolu žijí ve společné domácnosti. Dominik si s Veronikou nerozumí, žárlí na ni a má pocit, že jí má matka radši a upřednostňuje ji.

Dominikovo problémové chování se začalo projevovat po nástupu do mateřské školy, když mu byly tři roky. Ve školce měl Dominik s ostatními dětmi časté konflikty, které velmi často vyústily v agresivní chování, které se projevovalo jako verbálně tak hlavně fyzicky. Dominik nebyl schopen se zařadit do společnosti vrstevníků a býval jako dítě mrzutý a plačtivý. Dominik měl do pěti let věku problém zvládnout základní hygienické návyky a často se pomočoval. V posledním roce mateřské školy zažádala ředitelka o posouzení Dominikovy školní zralosti. Vzhledem k vývojovému opoždění a ADHD, potížemi v komunikaci s dětmi i dospělými, byl Dominik shledán pro školu nezpůsobilý. Poradna tudíž matce doporučila odklad školní docházky. Další kontrolní vyšetření před nástupem do ZŠ již nebylo provedeno, neboť se matka se synem do PPP nedostavila. Matce Dominika byla rovněž nabídnuta odborná péče pedopsychiatra, kdy vyšetření intelektových schopností bylo ovlivněno chlapcovými hyperaktivními projevy a poruchou pozornosti. Po opakovaném vyšetření pedopsychiatrem byla zjištěna úroveň hraničního dolního pásma podprůměru

a lehká mentální retardace. Rovněž byla zjištěna nízká úroveň ve verbální části testu. Pedopsychiatr nabídl matce Dominika začít s medikací. Dominikova matka však veškerou léčbu odmítla, nemá zájem o spolupráci a ani jakoukoliv osobní snahu o zlepšení stavu svého syna.

Do základní školy nastoupil Dominik tedy jako osmiletý a ve škole zaostával takřka ve všech předmětech. Bez pomoci učitelky nebyl schopen zvládnout ani jednoduché úkoly. Velkým negativem bylo jeho agresivní chování spojené s potížemi v komunikaci s ostatními vrstevníky a nerespektování pedagogických autorit. Děti i dospělí se Dominika báli a odmítali jej. Dominik jim toto chování oplácel agresivitou a ničením osobních věcí. V této době začaly sílit u Dominika jeho kázeňské problémy, často děti i pedagogické pracovníky napadal jak slovně, tak i fyzicky. Dominikovou slabou stránkou bylo obtížné zapojování do jakýchkoliv školních činností. K pedagogickým pracovníkům byl Dominik drzý, výklad pedagoga rušil hlasitým vykřikováním a opakovaně opouštěl třídu. Vůči dětem i pedagogům používal vulgární výrazy. Střídaly se u něj projevy klidu, vznětlivosti a agrese. I jen velmi malý podnět ho přivedl k zuřivosti s následnou fyzickou agresivitou. Proto byl u chlapce nutný neustálý dohled pedagogického pracovníka.

Pro Dominikovy školní neúspěchy v prvním roce školy bylo ředitelkou školy a třídní učitelkou doporučeno nové psychologické vyšetření. PPP doporučilo přeradit Dominika do Základní školy praktické. Matka s tímto doporučením souhlasila a Dominik byl přerazen.

Od počátku nástupu do ZŠ praktické se Dominikovo chování značně změnilo a začal být velmi sebevědomý. Nejlepší úspěchy a výsledky se dostavily v matematice, kdy ho tento předmět bavil a zajímal. Dominik rád četl a ve čtení se dopouštěl jen drobných chyb. V pravopise se dopouštěl chyb pouze z nepozornosti a grafický projev byl dobrý. Dominikovou silnou stránkou byla tělesná výchova, výtvarná výchova a zpěv, který doplňovat o vlastní písňové texty. Na druhém stupni se ovšem u Dominika začaly projevovat sklony ke lhaní, a vystupňované agresivitě. Často přeceňoval své schopnosti a dovednosti a toto negativum stále převládá i v současné době.

Matka se o chlapcův prospěch nezajímala a blíže nespolupracovala ani se školou ani s pedopsychiatrem. Dominik začal chodit za školu, lhát, krást, podvádět a utíkat z domova. Pokud byl Dominik ve škole, provokoval a vyvolával ve třídě záměrné konflikty mezi spolužáky, kdy jim úmyslně ubližoval. V této době začal Dominik spolužáky také šikanovat. Rovněž se přidala další porucha chování ve formě vandalství na školním majetku. Základní školu Dominik ukončil v 9. třídě. Kvůli trestné činnosti, zneužívání návykových látek a záškoláctví byl Dominik rozhodnutím soudu umístěn do Výchovného ústavu.

I přes své velké problémy je Dominik poměrně talentovaný, umí kreslit, skládá texty a rapuje. „*Rap je něco jako budoucí droga, klečím na kolenu a volám boha. Ptám se jak nejlepší je začít znova. Smutek, Vášeň, možná pohoda. Není to jako Vánoční koleda. Ještě že nejsem tvůj Děda. Všichni mě považují za zmrda. Selhání srdce to je fakt škoda. Nezajímá mě styl ani nová Móda. Ptám se tě co ode mě chceš? Slovo za slovem jenom samá lež. Že jsi vyhrál to je jenom kec. Myslíš si o mě, že jsem blbec? Hloupost, ale to je tvoje věc. Ty seš přece nejlepší znalec. Někdy se chováš jak pitomec. Kolem krku obojek nebo věnec.*“

Do Výchovního ústavu v Novém Jičíně byl Dominik přijat na základě rozhodnutí soudu. Momentálně se Dominikovo chování výrazně zhoršuje, je agresivní nejen vůči ostatním klientům v ústavu, ale také k pedagogickým pracovníkům. Jeho agresivní výpady stále převládají i v rodinném prostředí, pokud mu matka povolí návštěvu. Dominik stále lže a podvádí. Po nástupu na oddělení ústavní výchovy začala etopedka organizace s Dominikem individuálně spolupracovat. Z analýzy spisové dokumentace jasně vyplynulo, že chybějící rodinné zázemí se hluboce odrazilo na chlapcově osobnosti a k jeho celkovému přístupu k životu. Dominikovi chybí mravní návyky a žádoucí hodnotový žebříček. Všechny tyto negativní faktory se odráží ve skutečnosti, že chlapec neměl a stále nemá ve své rodině kladný příklad pro život. Rodinou se mu tedy stala závadová parta. V této se také silou snaží získat vedoucí postavení, prosadit se a být uznáván. V závadové partě také páchal trestnou činnost.

Dominik je citově oploštělý chlapec, který se navíc cítí sám a opuštěný. Proto si také vytvořil „hrubou skořápku“, jež je obehnaná hrubostí a agresivitou. Což lze doložit například tak, že při styku s pedagogickými pracovníky používá velmi vulgární oslovení například: „*Běž do prdele pičo, zavři hubu děvko, strč si čuráka do prdele mrdko.* Případně se nezřídká uchyluje k dalším verbálním atakům a výhrůžkám: „*Zmydlím Tě tak, že Tě vlastní manžel nepozná a skončíš na vozíku.*“ Z tohoto součtu uvedeného vyplývá, že je Dominik povahově a emočně velmi labilní chlapec, impulsivní až výbušný, se sklony nejen k verbální agresi, ale také k psychické agresi.

Dominikovo negativistické prožívání vede často k depresivitě, kdy tyto jeho nálady vyústili až v pokusy o sebevraždu. V posledním roce takového jednání bylo zaznamenáno celkem třikrát, přičemž dvakrát se jednalo o předávkování prášky a jednou pokus sebevraždy oběšením. Z průběhu a formy pokusů se lze ale domnívat, že se vždy jednalo o sebevraždy spíše demonstrativní, než o skutečný záměr ukončit svůj život. Tyto závažné skutečnosti vedly následně k hospitalizaci chlapce do psychiatrické léčebny v Opavě. Během svého pobytu v léčebně v rámci terapie si Dominik stále psal texty, ve kterých je jasně naznačeno, čím si vnitřně procházel. „*Bylo to těžký samí trápení špatný období. Sotva na to všechno myslím*

srdce mě zabolí. Není to jen jeden příběh je jich tolik. Máma si myslí že jsem Feťák a Alkoholik. Nemám pro co žít tak proč se mám trápit? Kladu si otázky jak to jde všechno vrátit.? Vím že jsem si toho měl víc vážít. Ale stejně už nemůžu vůbec nic ztratit. Je to marný zbytečně strácím svůj čas, jako ve snu když slyším smrti tvůj něžný hlas. Všude okolo je zima po zádech mi běhá mráz, Všechno se opakuje proč? to ne? už zas.?

V rámci spolupráce s etopedem, bylo stanoveno, posílit u Dominika odpovědnost za své chování, posílit schopnost adekvátně zvládat emotivní prožívání a zmírnit projevy agrese. Dominik se musí naučit respektovat stanovené hranice. Za hlavní úkol, který musí Dominik zvládnout, je pozitivní přístup ke členům rodiny.

Aby bylo dosaženo stanovených cílů, skupinový vychovatel spolu s Dominikem vytvořili týdenní motivační plány, které obsahují, čeho a jakým způsobem by měl Dominik docílit. Dále zmapování situací, které vedou k nekontrolovanému Dominikovu emotivnímu prožívání, zmapování jednotlivých fází konfliktů a vyhledání přijatelných forem řešení. Dominik si vypracoval tzv. „Kartu první pomoci“, kam si pečlivě zaznamenává své postupné kroky a také si vede svůj soukromý deník.

Dominik se stále potýká se závislostí na nikotinu, marihuaně, alkoholu, a také závislostí na tvrdých drogách (pervitin, kokain). Jeho vztah k této závislosti popsal v následujícím textu. *„Každý má přece nějakou závislost. Brblat si pod nos to je fakt blbost. Jsi s kamarády a mluvíš hlouposti, když máš dojezdy tak máš chuť na sladkosti. Něco nemáš tak to hnedka chceš, po nástřelu El paso někoho okradeš. Pak si to uvědomíš řekneš si to je děs, že já jsem byl jak nadřženej pes. Už to nechceš slyšet všude halucinace, spraviš se tím že si dáš lajnu nebo THC. Nemáš peníze, šit nechodíš do práce, hlavně že máš pervitin hnedka po ruce. Už to nesmíš brát jsi s toho fakt v píči, za pár let si uvedomíš jak tě to ničí. Pervitin je droga nejde tomu odolat, když to nemáš jsi schopný každýho pobodat. Není to o tom že musíš překážky překonat, sedíš v herně love na kapse a hraješ automat.?*

Z analýzy spisové dokumentace vyplývá, že se v současné době u Dominika nedaří plnit cíle, které byly spolu s etopedem stanoveny v Programu rozvoje osobnosti dítěte, jenž byl vypracován po příchodu chlapce do zařízení. Je však více než pravděpodobné, že by situace mohla být lepší, kdyby chlapec akceptoval původně stanovenou medikaci odborného pedopsychiatra. Dále z analýzy spisové dokumentace vyplývá, že chlapcovo poruchové chování má kořeny v nefunkční rodině a že mu od dětství chybí mateřská láska, zázemí a mužský vzor.

8.2 Kazuistika Eduard

Základní představení hlavního problému/ů:

U Eduarda se objevují závažné rodinné problémy, poruchy chování a emocí, látkové závislosti, záškoláctví, útky z domova a sexuálně motivované trestné činy páchané na nezletilých. Eduard rovněž pochází z nepodněného socio-kulturního prostředí, přičemž se jedná o velmi citově deprivovaného chlapce, který je poznamenán rodinnou tragédií (násilná smrt matky), a odchodem otce do dlouhodobého výkonu trestu odnětí svobody a tudíž dlouhodobého odloučení od rodiny. Eduard má od narození zdravotní znevýhodnění sluchového charakteru, kdy nosí naslouchadla na obou uších.

Eduardovi je v současné době 16 let a narodil se jako manželské dítě z druhého těhotenství matky. Porod se uskutečnil v 9. měsíci bez komplikací. Rodina nyní jako taková již neplní svou funkci.

Biologický otec Karel je nyní dlouhodobě ve Výkonu trestu odnětí svobody. Před nástupem do VTOS pracoval otec jako pomocný dělník na pile. Eduardův vztah s otcem není dobrý a to vlivem rodinné tragédie, kdy otec spáchal násilný trestný čin vraždy vůči své manželce. Eda nyní není s otcem v kontaktu ani písemném. Jednou jel se sestrou Erikou navštívit otce ve vězení, ale byl zklamaný z otcova chování vůči němu. Z analýzy spisové dokumentace vyplývá, že otec nikdy o Eduarda nestál, a to hlavně kvůli jeho zdravotnímu postižení a jeho „favoritem“ byla Edova zdravá starší sestra Erika. Eduardův otec proto často a bezdůvodně chlapce fyzicky trestal a psychicky ponižoval, jako trest za to, že není zdravotně v pořádku a neprojevoval mu dostatečnou otcovskou lásku a pomoc.

Vztah s matkou Zdenou, pokud žila, nebyl také úplně dobrý. Před smrtí Edova matka krátkodobě pracovala jako pomocná dělnice a uklízečka, ale také často bývala vedena jako uchazečka o zaměstnání. Matka se o Edu ani o jeho sestru Eriku nikdy řádně nestarala, a často na dlouhou dobu opouštěla rodinu a vyhledávala jiné partnery. Matka Edovi ani jeho sestře nikdy řádně nezajistila pozitivní rodinné prostředí, mateřskou lásku a pocit jistoty a bezpečí. Přestože vztah mezi matkou a Eduardem nebyl nikdy příliš dobrý, byla násilná smrt matky velkým zásahem do chlapcova psychického života, kterou rovněž těžce poznamenal odchod Edova otce do dlouhodobého výkonu trestu a tím rozbití rodiny jako takové. Eduardova nejbližší rodina se tedy rozpadla. Původní rodinný dům je v současné době ve vlastnictví chlapcovy starší sestry Eriky. Sestra Erika založila svou vlastní rodinu a s Edou jsou v občasném telefonickém kontaktu. Tento ale vždy iniciuje Eduard, protože sestra Erika sama od sebe chlapce nekontaktuje, nezve jej na návštěvy ani na dovolenky. Chlapce tento fakt

velmi trápí, protože ze strany sestry má synovce Milana, se kterým by se chtěl stýkat. Eduard má ještě strýce (bratra otce) a tetu (jeho manželku), se kterými je také v občasném telefonickém kontaktu. Po smrti matky u nich chlapec nějakou dobu bydlel, než byl umístěn do Výchovného ústavu. Bohužel vlastní vinou si zavřel dveře i do této rodiny, neboť se prokázalo, že v době pobytu u tety a strýce sexuálně zneužil jejich sedmiletého syna.

Již od nástupu do mateřské školy ve čtyřech letech se u Edy začalo objevovat poruchové chování provázené neustálými konflikty s ostatními dětmi. Děti nerozuměly Edovi a Eda nerozuměl ostatním dětem. Tuto frustraci se Eda snažil dětem vrátit agresivním fyzickým i verbálním chováním. Na návrh ředitelky MŠ byla matka s Edou odeslána na vyšetření do PPP v souvislosti s posouzením školní zralosti. Vzhledem ke zdravotnímu postižení byl shledán pro školu nezpůsobilý a v poradně proto matce doporučili, aby byla u Edy odložena školní docházka. Další kontrolní vyšetření provedeno nebylo, neboť se matka s chlapcem do poradny nedostavila.

Do ZŠ Eda nastoupil až jako osmiletý. V počátku bylo jeho chování dobré nejen k dětem, ale i k pedagogickým pracovníkům, kdy i školní prospěch byl velmi dobrý. Bohužel díky sluchovému znevýhodnění a nepřijetím kolektivu vrstevníků se jeho chování začalo nápadně podobat chování v mateřské škole. Matka ani otec si nepřáli přeřazení Edy do speciální třídy, kde by mu byla poskytnuta větší péče a pomoc asistenta pedagoga. Edovy problémy vygradovaly ve třetí třídě, kdy se na vysvědčení začaly objevovat důtky, a následoval snížený stupeň z chování. Pro stálé porušování školního řádu a zvýšenou agresivitu ze strany Edy, bylo na konci třetího ročníku ředitelkou školy doporučeno nové psychologické vyšetření. PPP doporučilo Edu přeřadit do Základní školy praktické. Matka i otec s přeřazením souhlasili. I po přeřazení do této školy Eda stále porušuje školní řád, vyrušuje ve výuce, nerespektuje pedagogické autority a jako novinka se objevuje záškoláctví. Největším problémem Edy však bylo nepřiměřené vulgární sexuální chování vůči spolužákům mužského pohlaví, hraničící až se sadismem. Intelektové schopnosti a dovednosti jsou však u Edy na velmi dobré úrovni. Velkým pozitivem také bylo posílení Edovy sociální stránky, kdy se chlapec naučil komunikovat se svými vrstevníky a zapojil se do společných školních i mimoškolních činností a aktivit.

Chlapec školní docházku dokončil. Kvůli záškoláctví, experimentování s drogami a sexuálními delikty, byl umístěn do Výchovného ústavu.

Eduard byl po smrti matky svěřen do péče pedopsychiatra ve Šternberku. Vyšetření intelektových schopností bylo na dobré úrovni. U chlapce se však začaly objevovat násilné sexuální výpady vůči vrstevníkům. Pedopsychiatr proto nařídil medikaci, kterou následně

potvrdil soud. Chlapec musí být medikovaný po celou dobu svého života. Do Výchovného ústavu v Novém Jičíně byl Eduard přijat na základě rozhodnutí soudu.

V současnosti je Eda chlapec velmi energický a komunikativní, emočně ale dosti nestabilní. Eda dává často najevo svou dominanci a potřebuje stálou pozornost v kontaktu jak s dospělými tak se svými vrstevníky. Eduardova povaha je značně egocentrická. Pokud není z jeho strany absolutní pohoda, velmi špatně se koncentruje, a ovládá své impulzy (hlavně sexuální). Edovo chování ale vykazuje i známky dobré adaptability a zdravého sebevědomí. Jako velký klad a posun v jeho chování lze ocenit faktem, že se snaží nenapodobovat některé poruchové chování svých vrstevníků jak v chování mezi sebou obecně, tak i v chování vůči pedagogickým pracovníkům.

Edovou slabou stránkou je neschopnost samostatného rozhodování, a úspěšně zvládat těžkou zátěž, aniž by propadal panice. Eda se stále potýká se záchvaty agresivity a vzteku v situacích, když některé jeho požadavky a potřeby nejdou řešit ihned a neodkladně. Intelektové schopnosti jsou však na výborné úrovni. Eda má velmi společenskou a komunikativní povahu. Oproti předškolnímu věku učinil velký pokrok při kontaktu s vrstevníky, jak s chlapci, tak i s dívkami (s dívkami si dokonce rozumí lépe, pravděpodobně vlivem své odlišné sexuální orientace). Eda se ze zakřiknutého chlapce stal velmi sebevědomým mladíkem, který velmi rád a bez problémů sám navazuje nové kontakty. Eduardova oblast zájmů je svým zaměřením hodně pasivní, kdy ze zájmů převažuje četba knih, poslech hudby a je vášnivým divákem romantických filmů. Eda rovněž disponuje poměrně obsáhlými znalostmi z oblasti literatury, historie, filmů i hudby.

Eduard je stále v péči pedopsychiatra, který s ním pracuje individuálně. Po poradě s ním Eduard přiznal svou homosexuální orientaci. Našel si staršího přítele, který v jeho životě plní jak roli partnerskou, tak aktuálně i roli rodičovskou. Je to pro něj nejbližší osoba a pravděpodobně i mužský vzor.

Z prostudované dokumentace vyplývá, že chybějící rodinné zázemí se hluboce odrazilo na celkové Edově osobnosti a k jeho přístupu k životu. Nepodnětá rodinná zázemí Edovi nebylo schopné dodat žádoucí hodnotový žebříček a základní mravní návyky, což se odráží ve skutečnosti, že chlapec neměl a již nikdy mít nebude ve své rodině kladný příklad pro život. Vlivem tragických rodinných událostí se z Edy stal velmi citově deprivovaný chlapec.

Mezi velká negativa Edovy osobnosti stále patří závislost na nikotinu a marihuaně a také občasná alkoholové excesy.

V rámci spolupráce s etopedem, bylo stanoveno posílit u Eduarda nastavené hodnotové hranice, které jsou primárně zaměřeny na zvládnání uspokojování vlastních potřeb chlapce. Dále chlapce motivovat ke zdravým vztahům k vrstevníkům, s kterými si chlapec momentálně příliš nerozumí vzhledem ke své sexuální odlišnosti. Jako hlavní úkol, který by měl Eduard zvládnout, je posilovat vůli ke zvládnání sexuálních pudů a dodržovat soudem stanovenou medikaci.

Eduard spolu se skupinovým vychovatelem vytvořili týdenní motivační plán, který obsahuje individuální návody, jak rozvíjet empatii a schopnost vnímat potřeby jiných lidí. Dále posilovat vztah k lidem, kdy spolu s vychovateli vedou individuální pohovory se vztahovou problematikou.

Z analýzy spisové dokumentace jasně vyplývá, že v současné době se u chlapce daří plnit cíle, které byly spolu s etopedem stanoveny v Programu rozvoje osobnosti, jenž byl vypracován po příchodu chlapce do zařízení, i když se k nim dopracovává postupně. Rovněž z analýzy spisové dokumentace vyplývá, že Eduardovo poruchové chování je primárně způsobeno citovým strádáním v nefunkční rodině, kde se odehrála závažná tragická událost a nízkým socio-ekonomickým statusem rodiny.

8.3 Závěrečné shrnutí dílčích cílů

V této části budou stručně zodpovězeny (na základě provedených kazuistik) otázky položené ve výše uvedených výzkumných cílech.

- Analýza rodinné situace u mladistvých s poruchou chování umístěných v ústavní péči

Na základě analýzy kazuistik chlapců se ukazuje, že oba chlapci umístění ve Výchovném ústavu v Novém Jičíně, byli v rodinném prostředí psychicky deprivováni. Z toho vyplývá, že pokud se dítěti či mladistvému nedostává rodičovské lásky a podpory, s velkou mírou pravděpodobnosti dochází u těchto jedinců k důležitým změnám v psychickém vývoji.

- Analýza konkrétních projevů dané poruchy chování, případně přidružených poruch

V obou případech nezletilých chlapců se projevuje zvýšená míra agresivity, citové deprivace a asociálního chování. V případě Dominika je přidruženou poruchou chování jeho demonstrativní sebevražedné chování. Naopak u Eduarda jsou konkrétní poruchy chování jak sexuálně motivované činy, tak i těžká nesocializovaná porucha chování a emocí.

- Analýza vlivu omamných a psychotropních látek na poruchové chování mladistvých umístěných v ústavní péči

Na základě analýzy spisové dokumentace vyplynulo, že oba chlapci již před umístěním do Výchovného ústavu, ale i v současné době, jsou uživateli nějaké návykové látky. Užívání návykových látek primárně vede ke vzniku závažných poruch chování, ale zároveň mladistvé vede k asociálním projevům chování.

Závěrem je třeba upozornit, že výše prezentované výsledky mají podobu kazuistik a slouží k detailnímu popisu konkrétních případů, avšak jejich výstupy nelze, vzhledem k malému počtu případů, dále a více zobecňovat.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo postihnout problematiku nejčastějších poruch chování mladistvých, na jejichž základě jsou umísťováni do výchovných ústavů.

Je samozřejmé, že nelze v této práci postihnout všechny poruchy chování, neboť jsem pracovala s malým vzorkem respondentů a jelikož ze spisové dokumentace, kterou jsem měla k dispozici, nelze analyzovat všechny oblasti poruch chování u daných jedinců.

Teoretická část bakalářské práce zahrnuje vymezení základních pojmů, charakteristiku ústavní výchovy, dále popis poruch chování a příčiny vzniku poruch chování.

V teoretické části práce bylo tedy cílem definovat základní vymezení a pojmy, blíže charakterizovat ústavní výchovu a školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a blíže popsat nejčastější formy poruch chování, které se vyskytují u mladistvých umístěných v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Praktická část práce zahrnuje cíl výzkumu, kterým je analýza poruch chování u mladistvých/chlapců umístěných ve výchovném ústavu a následně vyplývajících dílčích cílů, kterými byli: analýza rodinné situace u mladistvých s poruchou chování umístěných v ústavní péči, analýza konkrétních projevů dané poruchy chování, případně přidružených poruch a analýza vlivu omamných a psychotropních látek na poruchové chování mladistvých umístěných v ústavní péči. Dále práce obsahuje výzkumný soubor, průběh sběru dat, výzkumné metody a v neposlední řadě i závěrečné shrnutí dílčích cílů.

Na základě bakalářské práce mohu potvrdit, že na sledované jedince v průběhu dětství a dospívání působí velmi mnoho vnitřních i vnějších rizikových faktorů. Vždy tedy záleží na vnitřní síle a kvalitní vybavenosti jedince odolávat těmto zátěžovým situacím a na jeho schopnostech umět vyřešit mnohdy osobní problém ve shodě s danou skutečností. Vždy je proto lépe problémům předcházet vhodně zvolenou prevencí.

Každá společnost vnímá negativně veškeré poruchy chování, které porušují dané normy. S tímto jevem jde vždy ruku v ruce nálepkování jedinců, kteří poté, co porušili normy dané společnosti, dostávají nálepku „asociála“, vandala či delikventa. Jak bylo v teoretické části zmíněno, tito mladiství selhávají nejen v rodinném a školním prostředí, ale také v kolektivu.

S tímto souvisí další jevy jako nízké uplatnění v profesním životě a nízké sociálně-ekonomické postavení. To vše poté představuje nepříznivou životní cestu jedince, která ho provází po celý další život.

Současná společnost nahlíží na jedince s poruchami chování jako na asociální delikventy a nálepkuje je, místo toho, aby se snažila porozumět tomu, že ne vždy si mladistvý sám vybral, jakou životní cestou chce jít. Je tedy dobré podat pomocnou ruku těmto jedincům při hledání správné cesty životem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BRUCKNEROVÁ, Eva. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-848-2.
2. ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 272 s. ISBN 978-80-247-2993-0.
3. EDELSBERGER, L. a kol. *Defektologický slovník*. 3. upr. vyd. Jinočany: H & H, 2000. ISBN isbn80-86022-76-5.
4. FIELDOVÁ, Evelyn. *Jak se bránit šikaně: praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1176-2.
5. GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice: příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Vyd. 1. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-15-X.
6. GILLERNOVÁ, Ilona. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-683-2.
7. HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Budka, 1993, 306 s. ISBN 80-9015-49-0-5.
8. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
9. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
10. ILLES, Tom. *Děti a drogy*. Vyd. 2. Praha: ISV, 2002, 56s. ISBN 80-85866-50-1.
11. JÁNSKÝ, Pavel. *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 200. ISBN 80-7041-114-7.
12. JEDLIČKA, Richard; KOŤA, Jaroslav. *Aktuální problémy výchovy: analýza a prevence sociálně patologických jevů a dětí a mládeže*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 382-223-97.
13. JEDLIČKA, Richard a kolektiv. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

14. JEDLIČKA, Richard a kolektiv. *PORUCHY SOCIALIZACE U DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH: Prevence životních selhání a krizová intervence*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.
15. JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Vyd. 1. Brno: Paido, 2001. ISBN 8085931958.
16. KALINA, Kamil. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-05-6.
17. KELLER Jan, NOVOTNÝ, Petr, F. *Úvod do filosofie, sociologie a psychologie*. Vyd. 1. Praha: Dialog, 2008. ISBN 80-867-6181-7.
18. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.
19. KOUKOLÍK, František, DRTILOVÁ, Jana. *Vzpouza deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana*. 1. dotisk. Praha: Galén, 2008. ISBN 978-80-7262-410-2.
20. KOUKOLÍK, František. *Mocenská posedlost*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1825-8.
21. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
22. LABÁTH, Vladimír a kolektiv. *Riziková mládež*. Vyd. 1. Prana: SLON, 2001. ISBN 80-85850-66-4.
23. LACA, Slavomír, LACA Peter. *Sociální pedagogika v kontextu životních etap člověka*. Brno: Institut mezioborových studií, 2014. ISBN 978-80-87182-47-5.
24. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada, 2007. ISBN 80-747-1284-9.
25. LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-699-2.
26. LAZAROVÁ, Bohumíra. *První pomoc při řešení výchovných problémů. Poradenské minimum pro učitele*. Vyd. 1. Praha: STROM, 1998. Škola 21. ISBN 80-86106-00-4.
27. MACEK, Petr, SMĚKAL, Vladimír. *Utváření a vývoj osobnosti: Psychologické, sociální a pedagogické aspekty*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-85947-83-8.
28. MAREŠ, Jiří, KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 199. ISBN 80-210-1070-3.

29. MAREŠ, Jiří, PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. Praha: Portál, 200. ISBN 80-7178-722-8.
30. MARHOUNOVÁ, Jana, NEŠPOR, Karel. *Alkoholici, feťáci a gambleři*. Vyd. 1. Praha: Empatie, 1995. ISBN 80-901618-9-8.
31. MATĚJČEK, Zdeněk. *Jak a proč nás trápí děti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-587-4.
32. MATĚJČEK, Zdeněk. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 201. ISBN 978-80-262-0000-0
33. MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
34. MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
35. MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality a mládeže*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
36. MATOUŠEK, Oldřich, MATOUŠKOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.
37. MÜHLPACHR, Pavel. *Vývoj ústavní péče: filozoficko historický pohled*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2512-3.
38. NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Management press, 1993. ISBN 80-85603-34-9.
39. NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-0993-0.
40. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.
41. NEŠPOR, Karel. *Vaše děti a návykové látky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.
42. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0189-2.

43. NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Vyd. 1. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X.
44. PACLT, Ivo a kolektiv. *Hyperkinetická porucha a poruchy chování*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1426-4.
45. PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 978-80-7184-569-0.
46. PEŠOVÁ, Ilona, ŠÁMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1216-4.
47. PETRUSEK, Miloslav, MAŘÍKOVÁ, Hana, VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
48. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178170-3.
49. PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995. ISBN 80 7178-029-4.
50. PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.
51. PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.
52. RÖHR, Heinz-Peter. *Závislost: jak ji porozumět a jak ji překonat*. Přeložil Petr Babka. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0927-0.
53. ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-48-6.
54. ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.
55. ŘÍČAN, Pavel, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 4. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1049-8.
56. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-7184-488-8.
57. VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 8024610744.
58. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

Internetové zdroje

1. *Citáty* [online]. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://azcitaty.cz/leonid-nikolajevic-andrejev/9609/>
2. ÚZIS ČR: Aktuální verze MKN-10 v ČR. *ÚZIS ČR: Aktuální verze MKN-10 v ČR* [online]. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2018, 1. 1. 2018. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

Legislativa

1. Zákon č. 109/2002 Sb.: Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. *Zákony pro lidi: Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů* [online]. cz: Zákony pro lidi, 2002, 29. 03. 2002 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>
2. Zákon č. 218/2003 Sb.: Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). *Zákony pro lidi: Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)* [online]. cz: Zákony pro lidi, 2003, 31. 07. 2003 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>
3. Zákon č. 257/2000 Sb.: Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). *Zákony pro lidi: Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)* [online]. cz: Zákony pro lidi, 2000, 11. 08. 2000 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

4. Zákon č. 359/1999 Sb.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *Zákony pro lidi: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí* [online]. cz: Zákony pro lidi, 1999, 30. 12. 1999 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>
5. Zákon č. 561/2004 Sb.: Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi: Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online]. cz: Zákony pro lidi, 2004, 10. 11. 2004 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Demografické údaje mladistvých.....	35
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Souhlas s uvedením názvu Výchovného ústavu.....	I
Příloha č. 2 Souhlas vedoucího vychovatele a sociálního pracovníka s vydáním spisové dokumentace.....	II

Příloha č. 1

Souhlas s uvedením názvu Výchovného ústavu.

V souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění tímto výslovně prohlašuji, že souhlasím s uvedením názvu Výchovného ústavu v Novém Jičíně v této Bakalářské práci.

Mgr. Pavel Tokař

Zástupce ředitele pro oblast výchovy - statutární zástupce, personalista.

Výchovný ústav, střední škola
a středisko výchovné péče, Nový Jičín
Divácká 14, 581 01 Nový Jičín
IČO: 6000355

Příloha č. 2

Souhlas vedoucího vychovatele a sociálního pracovníka s vydáním spisové dokumentace.

V souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění, tímto souhlasíme s vydáním spisové dokumentace paní Terezii Kachlové za účelem studia pedagogické dokumentace.

Mgr. Pavel Tokař

Zástupce ředitele pro oblast výchovy - statutární zástupce, personalista.

Výchovný ústav, střední škola
a středisko výchovné péče, Nový Jičín
Divadlní 12, 751 01 Nový Jičín
IČO: 00791356

Robert Žáček

Sociální pracovník.